

KASVATTAJIEN KOKEMUKSIA, TOIVEITA JA
KEHITTÄMISEHDOTUKSIA HELSINGIN MIKAELIN
SEURAKUNNAN AVOIMESTA PERHEKERHOSTA

Asiakastyytyväisyyskysely

Anna-Maria Fruehwirth ja Jenni Miinalainen

Opinnäytetyö, kevät 2013

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Diakonisen sosiaalityön

suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK) +

Diakonin virkakelpoisuus +

Lastentarhanopettajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Fruehwirth, Anna-Maria ja Miinalainen, Jenni. Kasvattajien kokemuksia, toiveita ja kehittämisehdotuksia Helsingin Mikaelin seurakunnan avoimesta perhekerhosta. Asiakastytyväisyyskysely. Diak Helsinki, kevät 2013, 85 sivua, 2 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + diakonin virkakelpoisuus + lastentarhanopettajan virkakelpoisuus.

Opinnäytetyötutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa vanhempien ja isovanhempien kokemuksia, toiveita ja kehittämisehdotuksia Helsingin Mikaelin seurakunnan avoimesta perhekerhosta. Tutkimus oli kvalitatiivinen ja se toteutettiin kyselylomaketutkimuksena. Kyselylomakkeessa käytettiin sekä avoimia että monivalintakysymyksiä, mutta suurin osa kysymyksistä oli avoimia kysymyksiä.

Kysely toteutettiin loka-marraskuussa 2012 kerhokertojen aikana ja nettikyselynä. Kyselyvastauksia saatiin yhteensä 43. Tuloksista kävi ilmi, että avoin perhekerho tukee vanhemmuutta ja on merkittävä vertaistuen lähde. Lisäksi vastaajat kokivat perhekerhon tukevan kristillisen perinteen välittämistä sekä lapsen sosiaalista ja hengellistä kehitystä.

Tutkimuksessa nousi esille selkeimmin kolme kehittämisehdotusta perhekerhotoimintaan. Näitä olivat vanhemmille suunnatut ohjatut keskustelut, erilaiset retket sekä avoimen perhekerhon viikko-ohjelman selkeyttäminen ja siitä tiedottaminen.

Tutkimuksen kautta saatiin uutta ja ajankohtaista tietoa seurakunnan varhaiskasvatus- ja lapsiperhetyön tarpeisiin. Lisäksi tutkimus voi avata uusia näkökulmia kerhotoiminnan tueksi. Tulosten pohjalta perhekerhoja voidaan kehittää entistä monipuolisemmiksi ja paremmin käyjien tarpeita vastaaviksi.

Asiasanat: laadullinen tutkimus, seurakunta, kerhotoiminta, perhekerho, seurakunnan varhaiskasvatus, vertaistuki, vanhemmuus, vanhemmuuden tukeminen, kristillisyyt, perhe, lapsi

ABSTRACT

Fruehwirth, Anna-Maria and Miinalainen, Jenni.
Parents' experiences, wishes and development ideas about the open family club in Helsinki Mikael parish. Customer survey.

85p., 2 appendices. Language: Finnish. Helsinki, Spring 2013.
Diaconia University of Applied Sciences, Degree Program in Social Services, Option in Diaconal Social Work / Option in Social Services and Education.
Degree: Bachelor of Social Services.

The purpose of this study was to analyze the experiences, wishes and development ideas of the parents and grandparents visiting the Helsinki Mikael parish. The study is based on a questionnaire that used a combination of open and multiple choice questions. A total number of 43 responses were collected and analyzed using qualitative methods. The survey was conducted between October and November 2012 in the course of family club meetings.

The results indicated that the family club provides highly valuable assistance to parents who use its services and is a remarkable source of peer support. In addition to being of practical value, the results showed that the club also plays a role in supporting Christian traditions as well as the social and spiritual development of a child.

Room for improvement was identified in areas such as guided conversations with parents, organized trips, and communication of the weekly activities program of the club.

The results of this study will enable the surveyed club, and similar ones across the country, to further develop their service offering and become even more valuable to the club visitors.

Key words: qualitative research, parish, family club, early education in parish, peer support, parenting, supporting of parenting, Christianity, family, child

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 KIRKON VARHAISKASVATUS	8
3 KIRKON PERHETYÖ	9
3.1 Perusta	9
3.2 Mitä kirkon perhetyö on?	9
3.3 Perhetyö käytännössä	10
4 PERHEKERHOTOIMINNAN LÄHTÖKOHDAT	12
4.1 Historiaa	12
4.2 Toimintaperiaatteet.....	12
4.3 Tavoitteet.....	14
4.4 Tuen ulottuvuuksia	15
4.4.1 Vertaistuki	15
4.4.2 Lapsen sosiaalinen kehitys ja sen tukeminen	17
4.4.3 Lapsen hengellinen kehitys ja sen tukeminen.....	20
4.4.4 Kristillisen perinteen välittäminen.....	24
5 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ	27
5.1 Tutkimusalue	27
5.2 Mikaelin seurakunta	28
5.3 Mikaelin seurakunnan avoin perhekerho	29
6 TUTKIMUSPROSESSI	31
6.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset	31
6.2 Aikaisemmat tutkimukset.....	31
6.3 Tutkimusmenetelmät	33
6.4 Kyselytutkimuksen toteuttaminen	35
6.5 Aineiston analyysi.....	37

6.6 Taustatiedot.....	38
7 TUTKIMUSTULOKSET	45
7.1 Avoimeen perhekerhoon tulon syyt	45
7.2 Avoimesta perhekerhosta saatava tuki.....	46
7.2.1 Vanhemmuus.....	46
7.2.2 Lapsen sosiaalinen kehitys ja sen tukeminen	48
7.2.3 Kristillisen perinteen välittäminen.....	49
7.2.4 Oma hengellisyys.....	50
7.2.5 Muut tuentarpeet.....	51
7.3 Kasvatusyhteistyö avoimessa perhekerhossa	51
7.4 Toivottuja aiheita	53
7.5 Kehittämisehdotuksia	54
7.6 Kiinnostus toiminnan suunnitteluun ja yleinen palaute	56
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	57
9 POHDINTA	63
9.1 Eettisyys ja luotettavuus	63
9.2 Prosessin arvioiminen ja ammatillinen kasvu	66
9.3 Kirkon alan ammatillisuus.....	68
9.4 Jatkotutkimusaiheista	70
LÄHTEET.....	72

Liite 1: Uutiskirje

Liite 2: Kysely

1 JOHDANTO

Seurakuntien perhetyö ja perhekerhot ovat tärkeä osa maamme avointa varhaiskasvatustoimintaa. Useilla paikkakunnilla seurakunnan järjestämä toiminta perheille on ainoa tarjolla oleva perhetyön ja avoimen varhaiskasvatustoiminnan muoto. Seurakuntien tekemä perhetyö on yhteiskunnallisestikin arvokasta tavoittaessaan suuren joukon lapsiperheitä heidän uskonnollisesta vakaumuksestaan riippumatta. Mielestämme seurakuntien perhetyöhön ja sen kehittämiseen panostaminen on tulevaisuudessakin erittäin tärkeää.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää Helsingin Mikaelin seurakunnan avoimessa perhekerhossa käyvien vanhempien ja isovanhempien kokemuksia, toiveita ja kehittämisehdotuksia kerhon ja sen toiminnan suhteen. Idea opinnäytetyöhön tuli työelämäyhteistyötaholtamme Helsingin Mikaelin seurakunnalta.

Helsingin Mikaelin seurakunnalla oli tarve kartoittaa sen avoimessa perhekerhossa käyvien perheiden asiakastytyvyyttä. Aihe on mielestämme tärkeä ja hyödyllinen, sillä tutkimuksen avulla tutkittava seurakunta voi mahdollisesti edelleen kehittää avoimen perhekerhonsa toimintaa. Parhaassa tapauksessa tämän opinnäytetyön tutkimustulosten avulla seurakuntien perhekerhotoimintaa voidaan kehittää jatkossa myös laajemmassa mittakaavassa.

Työmme ydinteemat ovat vanhemmuuden tukeminen ja kristillisen perinteen välittäminen. Selvitämme, millaista tukea avoimesta perhekerhosta saa vanhemmuuteen ja lapsen tukemiseen, miten avoin perhekerho tukee kristillisen perinteen välittämistä ja miten avointa perhekerhoa haluttaisiin vielä kehittää.

Perhekerhotoiminnasta ei ole kovinkaan paljoa aiempaa tutkimustietoa. Aiemmat aiheesta tehdyt tutkimukset ovat lähinnä opinnäytetyötutkimuksia, joita on tehty seurakunnille. Tutustuimme opinnäytetyöprosessin aikana muutamii lähinnä perhekerhotoiminnan kehittämistä käsitteleviin opinnäytetöihin, joista nel-

jä esittelemme raportissamme. Toivomme, että työmme ja tutkimustuloksemme poikisivat ideoita myös uusiin opinnäytetöihin ja jatkotutkimuksiin.

2 KIRKON VARHAISKASVATUS

Kirkon varhaiskasvatuksella tarkoitetaan pienten, pääsääntöisesti alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä tai läheistensä kanssa tapahtuvaa kasvatusta. Kirkon varhaiskasvatus on kasvatuksellista vuorovaikutusta, joka nousee kristillisestä uskosta ja siihen liittyvistä arvoista. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2008 a, 10.) Kirkon kasvatustyössä tärkeitä ovat kristillisen perinteen välittäminen sekä kirkon jäsenyyden vahvistaminen (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012, 141).

Kristillinen kirkko on ollut alusta asti kasvattava kirkko. Sen kasvatustoiminnan lähtökohtana on ollut aina kirkon oma arvopohja ja kristillisen uskon keskeisistä sisällöistä lähtevät tavoitteet. Kirkon kasvatustyössä korostuu uskon tradition jakaminen, kasvatuksen kokonaisvaltaisuus, lapsilähtöisyys sekä perheen arvostaminen. Kasvatustyötä tekemällä kirkko uusintaa ja välittää uskon traditiota sukupolvilta toisille sekä auttaa eri-ikäisiä ihmisiä elämään mielekkäästi. Elämän mielekkyys löytyy kirkon mukaan Jumalan rakkaudesta ja lähimmäisen rakastamisesta Kristuksen antaman esimerkin ja opetuksen mukaisesti. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2008 a, 10.)

Käsite kirkon varhaiskasvatus on ollut käytössä kirkon kasvatustyön piirissä 1960-luvulta lähtien. Käsitettä käyttämällä halutaan korostaa kokonaisvaltaista kristillisen varhaiskasvatustoiminnan ajattelua, johon kuuluu peruslähtökohtana kasvatuskumppanuus lapsen perheen kanssa. Viimeisinä vuosikymmeninä käsitteen rinnalla on alettu käyttää termiä lapsi- ja perhetyö. Kirkon kasvatustoiminta on erityisesti lastenohjaajien, lapsityönohjaajien sekä lapsi- ja perhetyöpappien osaamisaluetta, jonka sisältönä on kristillinen kasvatus varhaiskasvatuksen näkökulmasta. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2008 a, 11.)

3 KIRKON PERHETYÖ

3.1 Perusta

Kirkon perhetyö perustuu raamatulliselle, perhettä korostavalle arvo- ja tärkeysjärjestykselle (Kuula 2002, 26). Perhetyössä on kyse kohtaamisesta ja sen merkityksestä. Kohtaaminen kuvaa läsnäoloa, yhteyden kokemista sekä nähdyksi ja kuulluksi tulemistä. Perhetyö tarjoaa kohtaamisen mahdollisuuksia suhteessa itseen, toiseen ihmiseen ja Jumalaan. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2009, 5–9.)

Perhe on yhteiselämän perusyksikkö. Sen hyvinvointi edistää kaikkien, niin yksilöiden kuin koko yhteiskunnankin hyvinvointia. Kirkon tehtävänä on olla ihmisten rinnalla etsimässä hyvän elämän edellytyksiä. Työ perheiden hyväksi on siten tärkeä osa kirkon toimintaa ja sille on olemassa selkeä tarve. Perheiden elämässä tapahtuneet muutokset haastavat myös aina kirkkoa arvioimaan omaa opetustaan. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2008 b, 6.)

3.2 Mitä kirkon perhetyö on?

Kirkon perhetyöllä tarkoitetaan kaikkea seurakuntien työntekijöiden ja vapaaehtoisten toimintaa, jolla vahvistetaan monimuotoisten perheiden ja niiden jäsenten hengellistä elämää, kasvua ihmisenä, keskinäistä välittämistä ja kunnioitusta, jaksamista vaikeissa elämäntilanteissa sekä yhteyttä seurakuntaan. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012, 179.)

Perhetyö on avioliiton ja parisuhteen sekä vanhemmuuden ja vanhempana kasvamisen suunnitelmallista, pitkäjänteistä ja kokonaisvaltaista tukemista. Sen avulla pyritään pitämään yllä perheiden hyvinvointia, ehkäisemään kriisejä ja mahdollisuuksien mukaan myös tukemaan perheitä erilaisissa kriisitilanteissa. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012, 179.) Perhetyö tarjoaa kristillistä kasvatusta ja vertaistukea sekä vahvistaa perheitä niin fyysisesti, psyykkisesti,

sosiaalisesti kuin hengellisestikin. Sen tehtävänä on kuulla perheiden ja yksittäisten perheenjäsenten tarpeita sekä vastata niihin. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2009, 28.)

3.3 Perhetyö käytännössä

Seurakunta arvostaa erilaisia perheitä ja sitoutuu kumppanuuteen niiden kanssa eri elämänvaiheissa (Jääskeläinen 2006, 114). Seurakunta haluaa tukea ja auttaa perheitä kohdatessaan niitä eri tilanteissa, kuten kastejuhlassa, perhekerhoissa, lapsille ja nuorille järjestetyissä kerhoissa, rippikoulussa, avioliittoon vihittäessä sekä muissa seurakunnan toiminnoissa. Seurakunnan tehtävänä on auttaa perheen arvomaailman ja hengellisen pohjan rakentamisessa. (Kuula 2002, 26.)

Elämän kriisitilanteissa ammatillista keskusteluapua tarjoaa kirkon perheneuvonta. Se auttaa myös parisuhteeseen ja perheeseen liittyvissä kysymyksissä. Parisuhteen kriisien lisäksi apua annetaan muissakin ihmissuhteisiin sekä kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä tukemalla perhettä ja ihmistä kokonaisvaltaisesti. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012, 176.) Perheen kanssa tehtävässä työssä luodaan uskoa ja luottamusta elämässä selviämiseen (Jääskeläinen 2006, 114).

Kirkon perhetyön päämääränä on toimia siten, että eri-ikäiset perheenjäsenet voivat kokea Jumalan rakkautta arjessa ja juhlassa. He myös syvenevät Jumalan tuntemisessa ja löytävät paikkansa seurakunnassa. Perhetyön päämääränä on, että perheenjäsenet saavat iloa kohtaamisista ja vahvistuvat niistä sekä oppivat pitämään huolta läheisistään ja itsestään. Perhetyön tavoitteena on, että perheenjäsenet saavat apua ja kokevat toivoa vaikeuksissa sekä uskovat elämän mielekkyyteen ja tulevaisuuteen. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2009, 11.)

Seurakunnissa on nimetty perhetyöntekijä ja perhetyöntiimi. Perhetyöntekijä on perhetyöstä vastaava työntekijä, jonka työnkuvaan kuuluu perhetyön kehittämi-

nen ja koordinointi seurakunnassa. Hän johtaa perhetyön tiimiä, joka koostuu eri työalojen työntekijöistä. Perhetyöntiimissä ovat edustettuina molemmat sukupuoli. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2009, 30.) Joka kolmannessa seurakunnassa toimii perhetyön tiimi (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012, 141). Perheiden parissa tehtävä työ edellyttää myös yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Seurakunnilla itsellään on voimavaroja ja omaleimaista osaamista, joka täydentää yhteistyökumppanien toimintaa ja osaamista. (Jääskeläinen 2006, 114.)

Perhetyötä halutaan kehittää seurakunnissa entisestään. Sitä toteutetaan työalat ylittävällä työotteella, ja työntekijät kehittävät omaa perustyötään sisällöllisesti perhelähtöisemmäksi. Seurakunnissa on yhteinen, pitkän tähtäyksen perhetyön suunnitelma, jolla vahvistetaan perhelähtöisyyttä ja kehitetään perhetyötä. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2009, 30.) Kehittämishaasteena perhetyössä on erityisesti erilaisten perheiden syvempi ymmärtäminen, perheiden erilaisista tarpeista lähtevä aito kumppanuus sekä luovuuden käyttäminen työn sisällön ja menetelmien kehittämisessä (Jääskeläinen 2006, 114).

Perhetyö on selkiintymässä ja muodostumassa seurakunnissa perhekasvatuksen, lapsi- ja nuorisotyön sekä diakonian vaativaksi yhteiseksi työalueeksi (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2008 b, 104). Seurakunta pyrkii kasvamaan aidoksi vastuun ja osallisuuden yhteisöksi. Tällaisena yhteisönä se tukee myös perhettä sekä luo tarvittaessa yhteisöjä, joissa ihmiset voivat kokea keskinäistä yhteyttä, osallisuutta ja vastuuta toisista (Jääskeläinen 2006, 114).

4 PERHEKERHOTOIMINNAN LÄHTÖKOHDAT

4.1 Historiaa

Perhekerhotoiminta on yksi Suomen evankelis-luterilaisen kirkon perhetyön työmuodoista. Kirkon äitiopiirejä lienee ollut olemassa jo 1960-luvulla. Vähitellen äidit alkoivat ottaa mukaan myös lapsiaan, jolloin syntyivät äiti-lapsipiirit. Niissä oltiin osa ajasta yhdessä, osan äidit puhuivat omista asioistaan. Siksi ajaksi isommille lapsille oli järjestetty hoito. Seuraavassa vaiheessa syntyivät avoimet päiväkerhot, joissa aikuiset ja lapset saivat puuhata koko ajan yhdessä. Nykyään tätä kaikkea kutsutaan yleisnimellä perhekerho. 1980-luvun puolivälin jälkeen perhekerhotyö on laajentunut miltei kaikkialle Suomessa. (Lindfors 2001, 154.)

4.2 Toimintaperiaatteet

Seurakuntien perhetyön kerhotoimintaa kutsutaan useimmiten perhekerhoiksi (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012, 141). Perhekerhot ovat monimuotoisia lasten ja heidän läheistensä kohtauspaikkoja (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2008 a, 16). Ne kokoavat yhteen lapsia ja heitä hoitavia aikuisia. Toiminnassa on mukana äitejä ja isiä, isovanhempia sekä perhepäivähoitajia. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012, 145.)

Seurakunnan perhekerhotoimintaa voidaan kutsua muun muassa avoimeksi kerhoksi, avoimeksi päiväkerhoksi tai vanhempi-lapsikerhoksi (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2008 a, 16). Vanhempi-lapsi-kerhossa aikuiset pohtivat yleensä osan kerhoajasta asioita yhteisesti. Keskustelua voidaan käydä esimerkiksi johonkin teemaan liittyen. Samanaikaisesti lapsilla on omaa toimintaa. Avoimessa kerhossa aikuiset ja lapset ovat puolestaan koko ajan yhdessä. Joukko voidaan jakaa myös pienempiin ryhmiin. Perhekerhoja kutsutaan avoimiksi kerhoiksi kuudessa prosentissa seurakunnista. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012, 145.)

Avointen kerhojen ja vanhempi-lapsi-kerhojen lisäksi kerhot voivat toimia useilla eri nimillä seurakunnasta riippuen. Muita nimiä ovat muun muassa äiti-lapsi-kerho, vauvakerho, perhekahvila, vauvaolkkari, retkiperhekerho, olohuone, vauvaperhekerho, perhetupa, taaperokerho ja nyyttikerho. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012, 145.)

Perhekerho sisältää yhteisen kirkkohetken, erilaista tekemistä tai teemojen käsitteilyä, kokemusten jakamista sekä yhdessä olemista samassa elämäntilanteessa olevien kanssa (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2008 a, 16). Perhekerhoissa korostuvat kohtaaminen ja vuorovaikutuksen merkitys. Sekä lapsia että aikuisia osallistavat hartaus- tai kirkkohetket ja aikuisten keskustelut sekä arjen että pyhän kysymyksistä ovat luonteva osa kerhoa. Kerhoissa kohdataan myös kansainvälisyyskysymyksiä ja maahanmuuttajien elämäntodellisuutta. (Seurakuntien Lapsityön Keskus i.a. a.)

Avoin perhekerho on nimensä mukaisesti kaikille avoin (Lindfors (toim.) 2000, 21). Perhekerhoihin ei yleensä ilmoitauduta ja ryhmän kokoonpano vaihtelee eri kerroilla (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2008 a, 16). Kerhoissa voi siis olla jokaisella kerralla mukana uusia kävijöitä, samalla kun joitakin entisiä voi puuttua. Useimmissa perhekerhoissa on kuitenkin tietty perusjoukko, joka käy melko uskollisesti koko kauden ajan. (Lindfors (toim.) 2000, 21.) Perhekerhon voidaan sanoa olevan lapsiperheille matalan kynnyksen seurakunta (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2008 a, 16).

Seurakuntien perhekerhoissa tilastoitiin 1,19 miljoonaa käyntiä vuonna 2011. Kokoontumiskertoja perhekerhoilla oli puolestaan 49 600. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012, 141.) Vähitellen perhekerhotoiminnan pohjalle on muotoutunut myös muun muassa vauvaryhmiä ja ensi kertaa vanhemmaksi -ryhmiä sekä sisällöltään eri tavalla painottuneita ryhmiä (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2008 a, 16).

4.3 Tavoitteet

Perhekerhon voidaan sanoa olevan seurakunnan kasteopetusta avarasti ymmärrettynä, sillä työn perusteet ovat kaste- ja lähetyskäskyssä (Lindfors (toim.) 2000, 16):

Jeesus tuli heidän luokseen ja puhui heille näin: 'Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käsenyt teidän noudattaa. Ja katso, minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti' (Matt. 28:18–20).

Siten seurakunta on sitoutunut yhdessä vanhempien ja kummien kanssa pitämään huolta lapsen kristillisen kasvatuksen saamisesta. Perhekerho on paikka, jossa nykyaikainen kristillinen perinne siirtyy lapsiperheissä. (Lindfors (toim.) 2000, 16–17.)

Nuoressa perheessä on vasta muodostumassa tapa olla vanhempina lapselle. Myös tavat viettää kirkollisia ja vuotuisia juhlia ovat syntyneissä. (Lindfors 2001, 154.) Perhekerhonkävijät ovat useimmiten juuri tällaisia nuoria lapsiperheitä, joita ei välttämättä muuten tavoiteta tai kohdata. Siksi on ensiarvoisen tärkeää, että seurakunta on aktiivisesti mukana perheen rinnalla. Koti on kuitenkin paikka, jossa kasvetaan ihmiseksi, ja siellä toteutuu myös nykypäivän kristillisuus. Perhekerhon voidaan nähdä olevan ensimmäinen väylä tukea vanhempia kristillisen kasvatuksen tehtävässä. (Lindfors (toim.) 2000, 16–17.)

Kristillisen kasvatuksen lisäksi perhekerho voi tukea perhettä ihmissuhteissa, kuten sitoutumisessa omaan puolisoon, lapseen ja perheeseen. Se voi myös antaa välineitä omien voimavarojen löytämiseen, kasvatukseen, kotityöhön, uskoon ja hengelliseen elämään. (Lindfors (toim.) 2000, 17.)

Perhekerho on vanhemmille ennen muuta merkittävä henkireikä arjen keskellä. Sitä se on erityisesti uusille vanhemmille. Vanhemmille on tärkeää saada puhua toisten samassa tilanteessa olevien vanhempien kanssa sekä nähdä ja kuulla, miten he ovat lapsiensa kanssa ja hoitavat heitä. Kun lapset kasvavat ja alkavat kysellä asioita, haetaan usein toisilta tukea siihen, miten suhtautua lasten kyse-

lyihin ja pohdintoihin. Moni voi jakaa kerhossa myös oman jaksamisensa ja hämmennyksensä ajatuksia lapsiperheen arkeen liittyen. (Lindfors 2001, 154.)

4.4 Tuen ulottuvuuksia

Opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää, millaista tukea Helsingin Mikaelin seurakunnan avoin perhekerho tarjoaa kävijöilleen. Työmme keskeisimpiä käsitteitä ovat vertaistuki, lapsen sosiaalinen ja hengellinen kehitys ja kyseisten kehityksen osa-alueiden tukeminen sekä kristillisen perinteen välittäminen. Nostamme opinnäytetyössämme esille vertaistuen, sillä perhekerho kokoaa yhteen lapsiperheitä tarjoten mahdollisuuden vertaissuhteille ja niiden kautta saatavalle tuelle. Tuomme esille lapsen sosiaalisen ja hengellisen kehityksen ja niiden tukemisen, koska avoin perhekerho luo otolliset puitteet tukea monipuolisesti lapsen kehitystä molemmilla osa-alueilla. Valotamme myös kristillisen perinteen välittämisen ulottuvuutta osana kirkon perhetyötä.

4.4.1 Vertaistuki

Vertaistukitoiminnan taustalla on ihmisten ikiaikainen tarve olla vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Alun perin yhteisöt olivat esimerkiksi kyläyhteisöjä, joiden selviytymiseen vaikutti niiden jäsenten huolehtiminen toisistaan. Suomessa, kuten myös muissa Pohjoismaissa, vertaistukitoiminta nähdään julkisten palveluiden osana tai niitä täydentävänä. (Laimio & Karnell 2010, 9–11.)

Samoja asioita kokeneiden ja samankaltaisessa tilanteessa olevien ihmisten keskinäinen tuki on aina kuulunut sosiaali- ja terveydenhuollon järjestöjen toiminnan ytimeen (Laimio & Karnell 2010, 10). Toimintamuotona vertaistuki vakiintui sosiaali- ja terveystalouden työssä Suomessa 1990-luvun puolivälissä (Hyväri 2005, 214). Ajan kuluessa erilaisten vertaisryhmien ja -verkostojen lukumäärä on lisääntynyt. Vertaistoiminnan kasvu kertoo ihmisten tarpeesta jakaa kokemuksiaan sekä saada tietoa samankaltaisessa elämäntilanteessa olevilta. (Nylund 2005, 195.)

Vertaistukitoiminnassa on kyse uusista tavoista jäsentää kokemuksia ja yhteisöllisyyttä. Sillä viitataan toimintaan, jossa on olennaista samankaltaisessa tilanteessa elävien ja samankaltaisia asioita kokeneiden ihmisten keskinäinen tuki, apu ja kokemusten jako. (Laimio & Karnell 2010, 13.) Vertaistuella tarkoitetaan kohdattujen vaikeuksien keskinäistä jakamista. Sellaisia voivat olla esimerkiksi sairastuminen, menetykset ja vaativat elämäntilanteet. (Hyväri 2005, 214.) Käytännössä termillä viitataan monenlaisiin toimintamuotoihin, kuten ryhmätöimintaan, yhteisöllisyyteen ja vapaamuotoiseen yhteistoimintaan (Laimio & Karnell 2010, 13).

Hokkasen (2003, 267–268) mukaan vertaisuudessa korostuu me-henkisyys ja yhteisen kokemusmaailman jakaminen. Tällainen toiminta saa aina olemuksensa siitä ilmiöstä, jonka suhteen vertaisia ollaan. Yhdistävän asian yleisyys ja hyväksyttävyyys on yksi merkittävimmistä toiminnan luonnetta muokkaavista tekijöistä. Toinen on puolestaan sen elämäntilanteen tuoreus, akuuttisuus tai kesto, jossa vertaisryhmään tullaan mukaan. Kolmas toiminnan luonnetta muokkaava tekijä on vertaisryhmän toiminnan organisoitumisen tapa.

Vertaistukitoimintaa organisoidaan ja toteutetaan monella tavalla. Vertaistuki voi tapahtua ryhmässä tai kahdenkeskisesti, kasvokkain tai verkon tai puhelimen välityksellä. Toiminnan organisointi ja tilanteiden käsittely määräytyy sen mukaan, mikä vertaistoiminnan toteuttamisen tapa on kulloinkin kyseessä. Toimintaa voi organisoida järjestön, muun yhteisön tai julkisen palvelujärjestelmän kautta. Taustayhteisöt järjestävät yleensä omalle vertaistoiminnalleen jonkinlaista tukea: esimerkiksi tilat, koulutusta tai työnohjausta. (Laatikainen 2010, 5–6.)

Vertaistukitoiminta voi olla myös spontaania, vailla varsinaista taustayhteisöä (Laatikainen 2010, 6). Vertaisverkostot muodostuvat usein spontaanisti internetissä tai vaikkapa esimerkiksi seminaareissa tai leikkipuistoissa. Niihin voi osallistua joustavasti oman kiinnostuksen ja aikataulun mukaisesti. Internetissä voidaan kohdata nimettömänä tai nimen kanssa, avoimessa tai suljetussa ryhmässä. Kasvokkain tapahtuvissa tapaamisissa voidaan myös pysyä nimettömänä tarvittaessa. (Nylund 2005, 203.)

Vertaistukiryhmän aloitteentekijöinä ja perustajina voivat toimia kansalaiset tai ammattilaiset yksin tai yhdessä (Nylund 2005, 203). Laimion ja Karnellin (2010, 13–15) mukaan vertaistukiryhmän ohjaajana voi toimia joko ammattilainen tai vapaaehtoinen. Ryhmä voi toimia myös ilman nimettyä ohjaajaa, jolloin ryhmän jäsenillä on jaettu vastuu ryhmästä. Kahdenkeskisissä tapaamisissa vertaistukea voi saada puolestaan esimerkiksi internetin keskustelupalstoilla, lehtiartikkeleista, romaanien fiktiivisistä hahmoista tai elämäkerroista.

Vertaistukeen perustuvan auttamisen ydin on ihmisten välisessä arkisessa kohtaamisessa ilman asiakas- tai potilasroolia, titteleitä tai muita valmiita identiteettimääräyksiä (Hyväri 2005, 214). Vertaistukitoiminta perustuu kokemukselliseen asiantuntijuuteen, ja sen arvoja ovat tasa-arvoisuus ja toisen ihmisen kunnioitus. Perusajatuksena toiminnassa on usko ihmisen omiin sisäisiin voimavaroihin, jotka voidaan saada käyttöön esimerkiksi vertaistuen avulla. Vertaistukeen liittyy vahvasti ajatus siitä, että samoja asioita kokeneilla ihmisillä on sellaista kokemukseen perustuvaa asiantuntemusta, jota kukaan muulla ei voi olla. Siten vertaistuessa painotetaan myös tasavertaisuutta. (Laimio & Karnell 2010, 12–13.)

Vertaistukiryhmissä saa usein tuoreinta ja kokemukseen perustuvaa tietoa (Laimio & Karnell 2010, 19). Ajan haasteena on saattaa vertaistukitoiminnassa kertyvää kokemusta ja tietoa yhteiskunnallisen hyvinvointityön käyttöön. Ammattillisen tiedon ja kokemustiedon yhteinen dialogi voisi viedä entistä enemmän kohti monipuolista ja erilaista asiantuntijuutta rakentavaa hyvinvointityötä. (Laatikainen 2010, 6.)

4.4.2 Lapsen sosiaalinen kehitys ja sen tukeminen

Kasvatusyhteisö luo lapselle sosiaalisen alkupääoman eli pohjan, jolle lapsi alkaa rakentaa omaa sosiaalista pääomaansa. Sosiaalisen alkupääoman muodostumiseen vaikuttavat ihmiset hänen kasvuympäristössään sekä heidän keskinäiset suhteensa. Edellytyksenä luottavaiselle suhtautumiselle toisiin ihmisiin on lapsen perusluottamuksen kehittyminen. Perusluottamus ja turvallinen kiin-

tymyssuhde syntyy pienen lapsen ja häntä hoitavan henkilön välille, kun lapsi saa hänen tarpeensa huomioivaa hoitoa. Perusluottamuksen kautta syntyy luottavainen suhtautuminen toisiin ihmisiin. (Pulkkinen 2002, 44–46.)

Huhtasen (2005, 18) mukaan lapsen vuorovaikutustaitojen kehittyminen alkaa jo varhaislapsuudessa. Ollessaan vuorovaikutuksessa muiden kanssa lapsen leikki-aidot kehittyvät ja hän oppii muodostamaan kaverisuhteita ja ylläpitämään niitä. Kommunikoidessaan lapsi oppii myös tekemään kompromisseja ja neuvottelemaan asioista, sietämään pettymyksiä ja toisaalta arvostamaan itseään. Näin lapselle kehittyy toimintakyky, joka auttaa häntä vaikeiden tilanteiden kohdatessa.

Sosiaalisuus on temperamentin piirre, joka ilmenee haluna olla ihmisten seurassa. Sosiaaliset taidot puolestaan ovat opittuja taitoja, joiden avulla ihminen selviää sosiaalisissa tilanteissa. (Keltikangas-Järvinen 2010, 17.) Sosiaaliseen lapseen suhtaudutaan yleensä tavalla, joka tukee kaikilla tavoin hänen kehitystään. Hän on kiinnostunut uusista ihmisistä lähestyen heitä helposti. Sosiaalinen lapsi haluaa muiden seuraan, hän kykenee luomaan nopeasti uusia kontakteja, eikä hän pelkää uusia ihmisiä tai tilanteita. Lapsen temperamentti ei kuitenkaan takaa parempaa sosiaalista asemaa tai selviytymistä elämässä, sillä ympäristö ja aikuisilta saatu palaute vaikuttavat lapsen kehitykseen. (Keltikangas-Järvinen 2010, 37–38.)

Mikäli lapsi on ujo, tarvitsee hän neuvoja ja rohkaisua ryhmässä toimimiseen. Vähemmän sosiaalista lasta ei voi pakottaa muiden lasten seuraan, mutta aikuisen tulee ohjata vetäytyvää lasta yhdessäoloon muiden kanssa. Näin lapselle karttuu vuorovaikutustaitoja ja samalla hän saa positiivisia kokemuksia muiden lasten seurasta. (Keltikangas-Järvinen 2010, 45.) Lapsi tarvitsee aikuisen antamaa turvaa mennessään uusiin tilanteisiin. Näin lapsi varmistuu, ettei häntä jätetä yksin, vaan hän voi itse päättää tilanteeseen jäämisestä. Aikuisen tulee huolehtia siitä, että lapsi pääsee osaksi leikkiä ja saa sitä kautta positiivisia kokemuksia ryhmätilanteista. (Keltikangas-Järvinen 2010, 61.)

Keltikangas-Järvisen (2010, 163) mukaan ryhmässä olo itsessään ei kasvata lasta. Tämän vuoksi kasvattajan pitää ymmärtää, miten ryhmä vaikuttaa lapsen käytökseen, jolloin hän voi tietoisesti hyödyntää ryhmää kasvatuksessa. Lapsen kehitystaso tulee myös huomioida ryhmätilanteissa. Ryhmässä olemisesta ei ole hyötyä, mikäli lapsi ei ole kehitystasonsa puolesta valmis ryhmäkokemuksiin.

Muiden vuorovaikutuksen tulkitseminen, yhteisön jäsenenä toimiminen sekä tunteiden käsitteleminen ja käyttäytymisen hallinta sosiaalisessa vuorovaikutuksessa kuuluvat lapsen sosiaaliseen kehitykseen. Muiden joukossa lapsi alkaa vähitellen rakentaa minäkuvaansa, joten lapsen sosiaaliseen kehitykseen vaikuttaa suuresti hänen elinympäristönsä. Sosiaalista kehitystä tapahtuu läpi eliniän, mutta erityisesti lapsuudessa vaikutteita saadaan ympärillä olevista ihmisistä. (Karling, Ojanen, Sivén, Vihunen & Vilen 2008, 166.)

Lapsuudessa ihmiselle hahmottuu kuva siitä, millaisena hänet hyväksytään joukkoon, millainen hän on ja miten hänen tulisi toimia muiden kanssa. Vähitellen vuorovaikutuksen ja leikkien kehittyessä sosiaaliset seikat muodostuvat leikeissä yhä keskeisemmiksi ja lisäksi lapsen kasvaessa kaverisuhteiden merkitys korostuu entisestään. (Karling ym. 2008, 166–167.)

Jo aivan pienten lasten välisessä ystävyydessä voi havaita molemminpuolista auttamista ja jakamista, samoin kuin lojaaliutta, läheisyyttä ja samankaltaisuutta (Karling ym. 2008, 199). Jakaminen luo tärkeän pohjan huolenpidon, tasapuolisuuden ja yhteistyön kehittymiselle ihmisten välisessä kanssakäymisessä. Jakamisen lisääntyminen käyttäytymisessä yhdistetään varhain kehittyvään kykyyn kokea sympatiaa muita kohtaan. (Malti, Gummerum, Keller, Chaparro & Buchmann 2012, 1.)

Lapsille on ominaista olla kiinnostunut ikätovereista. Vertaisryhmä eli muut samanikäiset lapset ovat tärkeitä: ikätovereiden kanssa lapsi voi esimerkiksi harjoitella erilaisia rooleja, oppia yhteistoiminnan sääntöjä ja kartuttaa sosiaalista pääomaa. Ystävyyssuhteet ovat lapsille tärkeitä, sillä niissä he voivat harjoitella lähiympäristöstä omaksuttuja sosiaalisia taitoja. Muilta saadun palautteen kaut-

ta lapsi voi kehittää ja vahvistaa vuorovaikutustaitojaan. Lasten sosiaalisen oppimisen kannalta on tärkeää ohjata heitä huomioimaan muita ihmisiä, ja tässä konkreettinen ohjaaminen vuorovaikutustilanteissa on tärkeää. (Karling ym. 2008, 167.)

Lapset oppivat tekemällä havaintoja muiden toiminnasta jäljitellen samalla oppimaansa. Myös aikuisten antamalla käyttäytymismallilla on suuri merkitys, sillä lapset huomioivat, miten he käyttäytyvät lapsia ja muita aikuisia kohtaan. Aikuisten näyttämä esimerkki on lapsen sosiaalisen kehityksen kannalta erittäin merkityksellistä. (Karling ym. 2008, 199.)

Jos lapsella ei ole vertaissuhteita tai hänet suljetaan joukon ulkopuolelle, voi hänen minäkuvansa kehittyä vähitellen kielteiseksi. Kielteisen minäkuvan kehitymisellä voi olla kauaskantoisia vaikutuksia, minkä vuoksi tällaisiin sosiaalisiin ongelmiin tulisi puuttua. (Karling ym. 2008, 167.) Keltikangas-Järvisen (2010, 192) mukaan lapsen sosiaalinen asema on erittäin merkityksellinen. Jos lapsi jää ulkopuoliseksi ryhmästä, on hänen kokonaisvaltainen kehityksensä vaarassa.

Kuulluksi ja hyväksytyksi tuleminen halu on kaikenikäisten inhimillinen tarve. Lapset ja heidän tarpeensa ovat yksilöllisiä, joten vuorovaikutuksellisessa tukemisessa lähtökohtana tulee olla yksilö. Lapsen huomioimisen, myötäelämisen ja keskustelemisen lisäksi vuorovaikutusta voi tukea myös yhdessä toimien esimerkiksi yhteisissä hetkissä tai tuokioissa. Yhdessä oppiminen ja kokeminen on lapselle tärkeää, jonka lisäksi lapsen voi olla helpompi kertoa itsestään tai tunteistaan toiminnan kautta. (Karling ym. 2008, 194–195.)

4.4.3 Lapsen hengellinen kehitys ja sen tukeminen

Ihminen on pienestä pitäen sekä fyysinen, psyykinen, henkinen että hengellinen (Kangasmaa, Petäjä & Vuorelma 2008 a, 39). Uskonnollinen kehitys kuuluu lapsen kokonaisvaltaiseen kasvuun eikä eroa lapsen muusta kehityksestä

(Kangasmaa, Petäjä & Vuorelma 2008 b, 43). Lapsella on oikeus kasvaa myös hengellisellä ulottuvuudellaan (Kangasmaa, Petäjä & Vuorelma 2008 a, 39).

Vaikuttavina tekijöinä lapsen hengellisen elämän kehityksessä ovat lapsen ajattelun kehitys sekä tunne-elämän kehitys. Ajattelun kehitys liittyy lapsen tiedolliseen ja kielelliseen kehitykseen. Tunne-elämän kehitys mahdollistaa puolestaan uskomiseen liittyvien elämysten kokemisen sekä ulkoiset tekijät. Ulkoisia tekijöitä ovat esimerkiksi koti, koulu, kaverit ja media. (Kinnunen 2011, 21.) Lapsen uskonnolliseen kehitykseen vaikuttavat siis sekä sosioemotionaaliset että kognitiiviset tekijät. Mitä pienempi lapsi on, sitä vahvempi on emotionaalisten tekijöiden merkitys. Lapsi aistii jo varhain ympärillään olevien ihmisten asenteita ja tunteita suhteessa häneen itseensä ja ympäröivään todellisuuteen. (Kangasmaa, Petäjä & Vuorelma 2008 b, 43.)

Uskonnollinen kehitys ei toteudu irrallisena osana lapsen elämää. Se todentuu siinä ympäristössä, jossa lapsi päivittäin elää. Hänen kasvuympäristönsä ja siinä vaikuttavat aikuiset, asenteet ja ajattelu vaikuttavat lapseen, hänen jumaläkäsitykseensä ja uskonnolliseen ajatteluunsa. (Kangasmaa, Petäjä & Vuorelma 2008 a, 40.) Uskonnollinen kehitys tapahtuu aina vuorovaikutuksessa. Lapsen minäkuva, ihmiskuva ja jumalakuva kehittyvät rinnakkain. (Kangasmaa, Petäjä & Vuorelma 2008 b, 43.)

Kodin uskonnollinen elämä vaikuttaa osaltaan lapsen hengelliseen elämään ja sen kehittymiseen (Kinnunen 2011, 43). Mikäli lapsen ympäristössä on virikkeitä hengelliselle elämälle, uskon ulottuvuus voi aloittaa kasvunsa osana lapsen persoonallisuutta (Kinnunen 2011, 21). Vanhempien osuus lapsen spirituaalisen herkkyyden kehittämisessä on ratkaiseva (Tirri 2004 a, 130).

Yksi tärkeimmistä asioista uskontokasvatuksessa on siis kasvattajan ja lapsen välinen ihmissuhde. Vuorovaikutus on avain positiiviseen uskonnolliseen kasvatukseen. (Kallioniemi 2010, 181.) Jos kiintymyssuhde on ollut turvallinen ja on sisältänyt rakkautta ja hellyyttä, lapsen on helppo ymmärtää uskonnollisia kuvia Jumalan rakkaudesta ja turvallisuudesta (Puustjärvi 2010, 161). Jos lapsi saa tutustua Jeesusukseen ja Jumalaan rauhassa turvallisessa ympäristössä, ja

jos hän oppii ymmärtämään rukouksen mielekkyyden ja oppii itse rukoilemaan, voi hänelle silloin mahdollisesti rakentua inhimillisen kiintymyssuhteen kaltainen suhde Jumalaan (Kantola 2004, 116–117).

Lapsen maailma rakentuu kysymyksistä. Kysymykset eivät kerro niinkään tietämättömyydestä tai pelosta, vaan lapsen halusta oppia tuntemaan maailmaa ja uusia asioita. Lapsen kysymysten kuunteleminen onkin keskeisintä lapsityön teologiassa. (Kantola 2004, 110.) Lapsi tarvitsee aikuiselta tukea hengellisyyteensä, jolloin aikuinen toimii samalla viivalla lapsen kanssa noudattaen samalla lapsen maailman ehtoja (Hiltunen 2008, 71). Aikuisen etuoikeutena ja velvollisuutena on olla kasvavan ihmisen rinnalla valmistamassa hänelle Pyhän kohtaamisen paikkoja ja tilaisuuksia. Aikuinen on vastuullinen auttaessaan lasta etsimään ja löytämään omaa ominaislaatuaan. (Lindfors 2008, 281.)

Hayn (2006 a, 60–61) mukaan spiritualiteetti on tietoisuutta siitä, että on olemassa muutakin kuin arkitodellisuus. Spiritualiteetille herkistäviä tapahtumia voivat olla esimerkiksi syntymä, kuolema, suru, rakkaus, juhla, epäonnistuminen ja palkinnon saaminen. Lapsen hengellisyyden heräämistä voivat edesauttaa myös toiminnalliset seikat: osallistuminen jumalanpalveluksiin ja ehtoollisiin, rukoileminen, leikkiminen, liikkuminen, laulaminen, piirtäminen tai maalaaminen (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2008 a, 13; Hay 2006 a, 61).

Spiritualiteettiin liittyvä tietoisuus ei niinkään tarkoita herkkyyttä jollekin epäluonnolliselle, vaan se on tavallinen aspekti lasten jokapäiväisessä elämässä (Hay 2006 a, 50). Spiritualiteetti ilmenee myös herkkyytenä uskonnollisille symboleille ja riiteille (Tirri 2004 a, 126–127). Uskonnollinen tietäminen eroaa luonteeltaan arkipäiväisestä tietämisestä, sillä suuri osa uskonnollisesta tiedosta välittyy lähes suoraan aistimuksellisen tietoisuuden kautta (Hay 2006 a, 59).

Tirrin (2004 a, 129) mukaan spiritualiteetin kehittymisen tukeminen on uskonnon tyrkyttämisen vastakohta. Uskontokasvatuksen tulee ruokkia lapsen spiritualiteettia, jotta lapset vapautuisivat käyttämään omaa mielikuvitustaan ja herkistyisivät elämän mysteereille. Mysteerin tunteminen avautuu parhaiten ihmettelyn ja ihailun kautta.

Merkityksen etsiminen ja kokeminen ovat keskeisiä spirituaalisen elämän tavoitteita. Eräs uskontokasvatuksen tärkeimpiä tehtäviä on auttaa lapsia tutustumaan omaan identiteettiinsä ja herkistymään tietoisuuden, mysteerien ja arvojen tunnistamiselle. (Tirri 2004 b, 138–139.) Pienetkin lapset voivat kokea ja tuntea asioita, joita he eivät vielä pysty täysin älyllisesti ymmärtämään. Tästä johtuen lasten kanssa tulisi keskittyä uskonnon elämykselliseen ja kokemukselliseen puoleen. Kasvattajan on hyvä pyrkiä osoittamaan lapselle, että uskonto on läsnä kaikissa arjen toiminnoissa. Lisäksi lasta on hyvä rohkaista löytämään uskontoon liittyviä ulottuvuuksia omasta kokemusmaailmastaan. (Tirri 2002, 19.)

Lapsen hengellisyys koostuu ihailusta, valppaudesta, tutkimisesta ja leikkimisestä sekä herkkyydestä havaita niin kauneutta ja pyhyyttä kuin myös näkymättömtä maailmaa. Vuorovaikutus lapsen ja aikuisen välillä, rituaalit ja niiden toistuvuus sekä mysteerit ja symbolit ovat myös keskeisessä osassa lapsen hengellisyydessä. Aikuisen tulee edesauttaa sellaisten tilanteiden syntymistä, joissa lapsi voi kokea syviä hengellisiä kokemuksia. Samalla aikuisen tulee taata lapselle turvallisuuden tunne. Kasvattajan kuuluu nähdä, milloin lapsi on hengellisesti herkistynyt tai avoin. Sen lisäksi hänen pitää tietää, millaisia kehityksellisiä valmiuksia lapsella on hengellisten asioiden käsittelyyn. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2008 a, 13–14.)

Uskonto koskettaa ihmistä monin eri tavoin ja se on luonteva osa kokonaisvaltaista kasvatusta. Ilmiönä se liittyy muun muassa kulttuuriin, arvoihin ja hyvinvointiin. (Ubani 2010, 39.) Lasten kokonaisvaltainen hyvinvointi uskontokasvatuksessa rakentuu vuorovaikutuksellisesta kokonaisuudesta (Kallioniemi 2010, 182). Uskonto näyttäytyy pääosin lapsen normaalia psyykkistä kehitystä suojaavana tekijänä, joka voi myös auttaa vanhempia löytämään parempia vanhemmuuden keinoja lapsen kasvattamisen haasteissa. (Puustjärvi 2010, 166–167.)

4.4.4 Kristillisen perinteen välittäminen

Kristillinen kasvatus on kristillisiin arvoihin perustuvaa päämääräsuuntautunutta toimintaa. Se tapahtuu opetuksellisessa suhteessa tavoitteenaan ihmisen kokonaisvaltainen kasvu. (Muhonen & Tirri 2008, 81.) Kirkon varhaiskasvatuksen perustana on kaste. Kasteeseen pohjautuen lapsi on oikeutettu saamaan kaste-lähtöistä kristillistä kasvatusta. Kastekasvatuksen tarkoituksena on tukea lapsen kasvua, uskossa pysymistä sekä identiteettiä kristittyinä. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2008 a, 25–26.)

Kristillinen kasvatus on sisällöltään ja toteutustavoiltaan rikasta, ja sen muoto voi vaihdella kontekstista riippuen (Muhonen & Tirri 2008, 81). Kristillisen perinteen välittäminen ei ole ainoastaan tiedon välittämistä, vaan ennen muuta yhteisen uskon ja siitä välittyvän lähimmäisenrakkauden ja huolenpidon kokemista yhdessä (Jääskeläinen 2006, 110). Se on kaikenkattavaa yhdessä elämistä, johon kuuluu olennaisena osana lämmin ja turvallinen ilmapiiri (Muhonen & Tirri 2008, 82).

Kristillistä kasvatusta ei siis voida rajoittaa esimerkiksi eettiseksi kasvatukseksi tai tiedollisten asioiden opettamiseksi, sillä se koskettaa kasvatettavan koko persoonaa ja jokapäiväistä elämää. Kristillisen kasvatuksen avulla voidaan tukea lapsen perusturvallisuutta ja turvallisen jumalasuhteen kehittymistä. Kristillisessä kasvatuksessa yhdistyy kuusi ulottuvuutta, jotka edustavat sekä hengellistä että inhimillistä näkökulmaa. Näitä ovat opillinen, rituaalinen, kokemuksellinen, eettis-moraalinen, huolenpidollinen sekä pedagoginen ulottuvuus. (Muhonen & Tirri 2008, 82.)

Koska kristillisessä kasvatuksessa ei ole kyse pelkästään perinteen siirtämisestä ja varjelemisesta sellaisenaan tuleville sukupolville, elävä perinne tarvitsee osakseen myös aina tulkintaa. Nykyhetkessä tarvittava uudelleentulkinta tekee perinteelle kaikkein parhaiten oikeutta. Siten perinteestä tulee nykyhetkeä luova ja voimia antava tekijä. Tärkeämpää kuin vanhoihin ajatusmalleihin sitoutuminen tai ulkoa oppiminen, kristillisen perinteen välittämisessä on rohkeus ja taito

tulkita perinnettä Jumala-uskosta käsin. Juuri tähän kristillinen kasvatus johtaa-kin parhaimmillaan. (Riekkinen 2008, 91.)

Kristillinen perinne ei siirry itsestään sukupolvelta toiselle. Jos tällainen uskon traditio on jostain syystä perheessä ja suvussa katkennut, tarvitaan perinteen siirtämiseen tukea muualta. Ennen muuta tällaista tukea tarjoaa seurakunta. Sukusiteiden katkeaminen voi myös heikentää perheen merkitystä tradition siirtäjänä. Onkin löydettävä uusia tapoja, joilla edellisen sukupolven yhteys seurakuntaan ja kristilliseen uskoon voitaisiin siirtää uudelle sukupolvelle, jolla tätä perintöä ei vielä omassa suvussa ole. (Jääskeläinen 2006, 110.)

Kun puhutaan teologiasta lapsia varten, on muistettava, ettei teologiaa voida käsitteellistää nuorimpien lasten kanssa järjenmukaisessa ja älyllisessä merkityksessä. Se ei silti tarkoita sitä, ettei uskonnon sisältöä voisi välittää myös pienille lapsille. Uskonto ja kirkko koostuvat kuitenkin paljon muustakin kuin rationaalisista käsitteistä. Tällaisia ovat kertomukset, runot, laulut, leikit, kuvat sekä muu sellainen, mikä välittyy lapsille suoraan. (Holm 2004, 43.) Kun lapset saavat kuunnella kertomuksia ja itse osallistua lauluun, leikkeihin ja muuhun toimintaan, heille välittyy paljon uskonnon sisällöstä abstraktien käsitteiden jäädessä vielä tässä vaiheessa taka-alalle (Holm 2004, 29).

Perinnettä välitettäessä tärkeimmässä roolissa ovat kolme tekijää: opetustilanne, tradition välittäjän ja sen vastaanottajan välinen suhde sekä kulttuurin ja yhteiskunnan arvot. Opetustilanteen tulee olla mahdollisimman positiivinen, ettei opetettaviin symboleihin siirry negatiivisia mielikuvia. Opetustilanne pitää sisällään muun muassa ajankohdan, tilan sekä muut virikkeet. Tradition välittäjän ja sen vastaanottajan välisen emotionaalisen suhteen täytyy puolestaan olla sellainen, ettei siitä tule negatiivisia vaikutuksia. Tradition välittämisen avainhenkilöillä on luonnollisesti aina enemmän merkitystä kuin tilapäisillä opettajilla tai muilla henkilöillä. Lisäksi perinteen välittämisessä on otettava huomioon koko kulttuurin ja yhteiskunnan arvot, sillä moniarvoisessa yhteiskunnassa saattaa olla hankalaa löytää mielekkäitä symbolimaailmoja. (Holm 2005, 65–66.)

Kristillisessä kasvatuksessa korostetaan uskoa, toivoa ja rakkautta. Sillä pyritään siihen, että kasvava lapsi löytäisi omasta kristillisestä uskostaan sen perustan, jonka varaan voi rakentaa koko elämänsä. Olennaisena osana siihen liittyy sanoma Jumalan rakkaudesta, vapaus ajatella perimmäisiä kysymyksiä ilman oikeassa olemisen pakkoa sekä uskallus etsiä, epäillä, uskoa ja unelmoida. (Riekkinen 2008, 92.) Aikuisen tehtävänä on auttaa lasta kasvamaan Jumalan tuntemisessa, sillä lapsi on otettu hänen yhteyteensä jo kasteessa (Virtanen 2003, 54).

Uskonnolliset perinteet ja tavat luovat turvallisuuden ja jatkuvuuden tunnetta pienen lapsen elämään. Uskonnollisia perinteitä välittämällä lapselle voi tarjota jotain jatkuvaa ja pysyvää. Samalla lapsi kiinnittyy suomalaiseen kulttuuriperinteeseen. (Mattila 2008, 64.) Kirkon olemukseen, perinteeseen ja kasvatustyöhön kuuluu, että kristillinen usko ja siihen liittyvä elämäntapa siirtyvät sukupolvelta toiselle (Jääskeläinen 2006, 110). Moniarvoistuminen asettaa tähän kuitenkin omat haasteensa: monikulttuurisessa ja moniuskontoisessa yhteiskunnassa kristillisen opin ja perinteen välittäminen ei ole helppoa (Kallioniemi 2004, 52).

5 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ

5.1 Tutkimusalue

Opinnäytetyön tutkimusalue sijaitsee Itä-Helsingissä ja kuuluu Helsingin alueajossa itäiseen suurpiiriin. Itäisen suurpiirin sisällä tutkimusalue kuuluu edelleen Mellunkylän ja Östersundomin peruspiireihin. Mellunkylän suurpiiri pitää sisällään Kivikon, Kontulan, Kurkimäen, Mellunmäen sekä Vesalan. Östersundomin peruspiiri muodostuu puolestaan Karhusaaresta, Landbosta, Puroniitystä eli Ultunasta, Salmenkalliosta ja Talosaaresta. (Helsingin kaupunki i.a.)

Tutkimusalue on aluerakenteeltaan ja asujaimistoltaan hyvin moni-ilmeinen. Kontula, jossa sijaitsee seurakunnan keskuksenakin toimiva Mikaelinkirkko, on ollut vuosikymmeniä kaupungistumiskehityksen edelläkävijä. Seurakunnan toisella laidalla Östersundomissa harjoitetaan puolestaan edelleen perinteistä maanviljelyä. (Helsingin Mikaelin seurakunta i.a.)

Alueelle leimaa antavin piirre on muutos. Vuosikymmenten saatossa sinne on rakentunut useita asuinalueita. Tällä hetkellä Helsingin kaupunki on suunnittelemassa alueelle mittavaa rakennushanketta. (Helsingin Mikaelin seurakunta 2012.) Sen myötä alueen asukasmäärä tulee kasvamaan huomattavasti tulevana vuosikymmeninä vanhojen viljelysmaiden muuttuessa tiheäksi kaupunkiasutukseksi (Helsingin Mikaelin seurakunta i.a.).

Alueella asuu yli 36 000 asukasta. Asukaslukuun sisältyy paljon lapsiperheitä ja maahanmuuttajia. Alueen lapsiperheistä lähes kolmasosa on yksinhuoltajaperheitä. Lähes viidennes väestöstä on puolestaan muita kuin suomen- tai ruotsinkielisiä. Alueella on paljon muuttovirtaa: vuonna 2004 asukkaista vaihtui 5000. Lisäksi alueella on korkea työttömyysaste, ja erityisesti pitkäaikaistyöttömien määrä on suuri. (Helsingin Mikaelin seurakunta 2012.)

5.2 Mikaelin seurakunta

Mikaelin seurakunta on vireä lähiöseurakunta Itä-Helsingissä (Helsingin Mikaelin seurakunta i.a.). Alueen yli 36 000 asukkaasta seurakuntaan kuuluu noin 20 500. Mikaelin seurakunta on ollut aiemmin nimeltään Mellunkylän seurakunta. Se syntyi vuonna 1981, kun Vartiokylän seurakunta jaettiin suuren alueellisen jäsenmäärän kasvun myötä kahdeksi eri seurakunnaksi. Vuonna 2009 Mellunkylän seurakunta laajentui, kun siihen liitettiin alueita Sipoosta. Samalla seurakunnan nimi vaihtui Mikaelin seurakunnaksi. Mikaelin seurakunnan alueeseen kuuluvat Helsingin koilliskulmasta kuusi kaupunginosaa sekä Sipoon kunnasta Helsingin kaupunkiin liitetyt alueet. (Helsingin Mikaelin seurakunta 2012.)

Mikaelin seurakunnassa työskentelee 50 palkattua työntekijää sekä lukuisia kerhojen ja toimintaryhmien vetäjiä ja vapaaehtoisia. Seurakunnalla on kaksi kirkkoa. Pääkirkkona toimiva Mikaelinkirkko sijaitsee Kontulassa ja toinen, Östersundomin kirkko, Östersundomissa. Eri puolilta seurakunnan aluetta löytyy neljä toimipistettä, joissa järjestetään toimintaa lapsille ja perheille. Toimipisteet sijaitsevat Kaarella, Kivikossa, Mellunmäessä ja Östersundomissa. Mikaelin seurakunnan varhaiskasvatus- ja lapsiperhetyönteimissä työskentelee kaksi pappia, lapsityönohjaaja sekä seitsemän lastenohjaajaa. (Helsingin Mikaelin seurakunta 2012.)

Alueen väestön ikääntymisen myötä seurakunta pyrkii pitämään esillä vanhenevan ihmisen asiaa ja tarjoamaan yksinjääneille luontevia kohtaamispaikkoja. Alueella asuu paljon lapsiperheitä, ja kasvatusnäkökulma onkin seurakunnassa erittäin tärkeä. Seurakunnan päiväkerhot ovat edelleen suosittuja ja rippikoulun käy suurin osa ikäluokasta. Aluetta leimaa myös erilaisten kulttuurien kirjo, ja kirkko pyrkiikin luomaan yhteyttä erilaisten ihmisten välille. Seurakunnassa tehdään esimerkiksi koko Helsinkiä palvelevaa evankelis-luterilaisen kirkon venäjänkielistä työtä. (Helsingin Mikaelin seurakunta i.a.)

Seurakunnan mielestä työ lasten parissa on tärkeää ja arvokasta. Mikaelin seurakunnan lapsityöntekijät ovat erityisiä lasten ja perheiden puolestapuhujia seurakunnassa sekä koko kirkossa. Varhaiskasvatustyön visiona seurakunnassa

on lapsiperheiden tukeminen kasteopetuksessa sekä kristillisten arvojen läsnäolo niin perheiden arjessa kuin juhlassa. Kasteopetus tapahtuu pääasiassa kotona arjessa, perheen keskellä. Tässä tehtävässä Mikaelin seurakunta on tukemassa perhettä monella tavalla: rohkaisemalla, rukoilemalla perheiden puolesta, pitämällä yhteyttä perheeseen, tarjoamalla tapahtumia ja kerhoja sekä tukemalla päivähoiton uskontokasvatustavoitteiden toteutumista. (Helsingin Mikaelin seurakunta 2012.)

Varhaiskasvatustoimintaansa ohjaaviksi arvoiksi Mikaelin seurakunta nimeää lapsen arvon ja oikeudet, lapsi- ja perhetyön arvon sekä kasvatuskumppanuuden ja kasteen jälkeisen säännöllisen yhteydenpidon perheisiin. Seurakunnan varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa toteutuvat läpäisevinä viisi näkökulmaa: hiljaisuuden ja pyhän kokeminen sekä jumalanpalvelus-, ympäristö-, liikunta- musiikki- ja taidekasvatus. (Helsingin Mikaelin seurakunta 2012.)

Kaiken kaikkiaan seurakunta tarjoaa monia erilaisia toimintamuotoja lapsille ja perheille tukeakseen kotien kasteopetusta. Lapsi- ja perhetyön toimintamuodot pitävät sisällään pyhäkoulun, eri kerhoja, leirejä, perheretkiä, erilaisia perheiden tapahtumia, tupatoimintaa sekä perhemessun ja sunnuntaitoimintaa. Lisäksi se sisältää yhteistyön päivähoiton kanssa sekä perheille lähetettävän sähköpostituslistan. (Helsingin Mikaelin seurakunta 2012.)

Mikaelin seurakunnan varhaiskasvatustoiminnan tärkeimpiä yhteistyötahoja ovat perheet, järjestöt, neuvolat, leikkipuistot, muut alueen toimijat, aluetyöryhmät, naapuriseurakunnat, seurakuntayhtymä sekä koko kirkko. (Helsingin Mikaelin seurakunta 2012.)

5.3 Mikaelin seurakunnan avoin perhekerho

Mikaelin seurakunnan avoin perhekerho toimii avoimen perhekerhon periaatteella. Avoin perhekerho on perheille kohdistettua avointa toimintaa, joka tapahtuu aamupäivisin eri viikonpäivinä seurakunnan eri toimipisteissä. Kerho toimii maanantaisin Kontulassa Mikaelinkirkolla, tiistaisin Mellunmäen kerhopisteessä

sekä perjantaisin Kaaren kerhopisteessä. Lisäksi kerho toimii torstaisin vuoro-
viikoin Kivikossa ja Östersundomissa. (Hynynen 2012.)

Mikaelin seurakunnan avoimessa perhekerhossa kukin perhe voi valita toimin-
nasta sen kokoisen osuuden kuin itse haluaa. Kerhossa on musiikkituokio tai
askartelua sekä pieni välipala. Kolmen viikon välein kerhon alussa pidetään
kirkkohetki. (Helsingin Mikaelin seurakunta 2012.)

Mikaelin seurakunnan avoin perhekerho on ennen muuta arjessa kohtaamista
ja vanhemmuuden tukemista. Lisäksi se tarjoaa vanhemmille mahdollisuuden
vertaisverkostoon. Avoin perhekerho on matalan kynnyksen seurakuntatyötä,
jonne on helppo tulla. Se on tuttu ja turvallinen paikka, joka tavoittaa hyvin alu-
een lapsiperheitä. Myös perhepäivähoitajat muodostavat oman vakiintuneen
käyttäjryhmänsä. (Helsingin Mikaelin seurakunta 2012.)

Avoin perhekerho tukee vanhempia kristillisen kasvatuksen antamisessa lapsil-
le. Perhekerhotoiminnan tavoitteena on pyrkiä huomioimaan erityisesti ensi ker-
taa mukana olevat perheet. Tärkeää on myös ihmisten kiireetön kohtaaminen.
Perhekerhot ovat oman alueensa tietopisteitä sekä varhaisen tuen ja ennalta-
ehkäisevän työn mahdollistajia. Avoin perhekerho ja päiväkerho tekevät myös
yhteistyötä toimipaikasta riippuen. Mikaelin seurakunnan päiväkerholaiset osal-
listuvat esimerkiksi avoimen perhekerhon kirkkohetkeen mahdollisuuksien mu-
kaan. (Helsingin Mikaelin seurakunta 2012.)

Avointa perhekerhoa toteuttavat eri alojen työntekijät. Monissa seurakunnissa
perhekerhojen suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistuvat lapsi-, perhe- ja dia-
koniatyöntekijät. Työntekijöiden kattava mukanaolo on tärkeää myös perheker-
hojen ikärakenteen kannalta. (Lindfors (toim.) 2000, 18.) Mikaelin seurakunnan
perhekerhoa vetävät neljä lastenohjaajaa. Jos kerhon alussa on kirkkohetki,
mukana on myös pappi ja kanttori. (Hynynen 2012.) Vuonna 2011 Mikaelin seu-
rakunnan avoin perhekerho tavoitti 420 eri lasta, eli noin 30 prosenttia päivähoi-
don ulkopuolella olevista lapsista (Helsingin Mikaelin seurakunta 2012).

6 TUTKIMUSPROSESSI

6.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyötutkimuksemme kohteena olevalla Helsingin Mikaelin seurakunnalla oli tarve kartoittaa avoimessa perhekerhossa käyvien perheiden asiakastyytyväisyyttä. Tutkimusaihetta siis toivottiin työelämäyhteistyötaholtamme aiheen ollessa sille tärkeä ja tarpeellinen. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat Mikaelin seurakunnan avoimessa perhekerhossa käyvät vanhemmat ja isovanhemmat.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää avoimessa perhekerhossa käyvien vanhempien ja isovanhempien kokemuksia, toiveita ja kehittämisehdotuksia kerhon toiminnan suhteen. Näiden pohjalta tavoitteenamme oli puolestaan selvittää, miten perhekerhotoiminta palvelee siellä käyvien perheiden tarpeita ja millaista tukea he saavat avoimesta perhekerhosta.

Opinnäytetyömme ydinteemoiksi valikoituivat vanhemmuuden tukeminen ja kristillisen perinteen välittäminen. Tutkimuskysymyksemme ovat: millaista tukea avoimesta perhekerhosta saa vanhemmuuteen ja lapsen tukemiseen, miten avoin perhekerho tukee kristillisen perinteen välittämistä ja miten avointa perhekerhoa haluttaisiin kehittää.

Tutkimuksemme tavoitteena oli kerätä ja tuottaa uutta ja ajankohtaista tietoa perhekerhotoiminnasta seurakunnan lapsi- ja perhetyön käyttöön. Uuden tiedon avulla kerhotoimintaa on mahdollista kehittää vastaamaan entistä paremmin kävijöiden tarpeita. Lisäksi toiminnan kehittämisen myötä avoimeen perhekerhoon voidaan tavoitella nykyistä laajempaa kävijäkuntaa.

6.2 Aikaisemmat tutkimukset

Opinnäytetyöprosessimme aikana huomasimme, että perhekerhotoimintaa ei ole tutkittu kovinkaan paljoa. Aikaisemmat perhekerhotoimintaa käsittelevät tut-

kimukset ovat lähinnä seurakunnille tehtyjä opinnäytetöitä. Löytämistämme tutkimuksista tutustuimme tarkemmin neljään opinnäytetyötutkimukseen perhekerhotoiminnan saralla. Tutkimukset, joita esittelemme, käsittelevät perhekerhotoiminnan kehittämistä sekä vanhempien ja perheiden kokemuksia kerhotoiminnasta.

Hei, leikitään yhdessä – Belgian suomalaisen Merimieskirkon perhekerhon vanhempien kokemuksia ja kehittämisideoita perhekerhotoiminnasta on vuonna 2010 Diakonia-ammattikorkeakoulun Pieksämäen yksikössä tehty opinnäytetyö. Hanna Rautio ja Elina Vento (2010) ovat tutkineet opinnäytetyössään Belgian suomalaisen Merimieskirkon perhekerhossa käyvien vanhempien mielipiteitä ja kehittämisideoita kerhotoiminnasta. Pääosin määrällinen opinnäytetyötutkimus on toteutettu kyselylomaketta käyttäen. Tutkimuksessa selvisi, että vanhemmat olivat tyytyväisiä perhekerhoon, eikä toiminnan kehittämiseen koettu suurta tarvetta. Kontaktien luominen sekä omalla äidinkielellä kommunikointi kerhossa koettiin vastaajien keskuudessa tärkeiksi. Tulosten mukaan perhekerhossa ei juurikaan koettu hengellisyyttä eikä sitä myöskään kaivattu osaksi kerhotoimintaa. (Rautio & Vento 2010, 41–42.)

Perhekerho on tarkoitettu kaikille perheenjäsenille – Perheiden kokemuksia Oulun Oulujoen seurakunnan perhekerhoista on Mira Neuvosen (2008) opinnäytetyö. Työ on valmistunut Diakonia-ammattikorkeakoulun Järvenpään yksikössä vuonna 2008. Kyselytutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa, mitä annettavaa perhekerholla on sekä aikuisille että lapsille. Lisäksi opinnäytetyössä tutkittiin sitä, millaiseksi perheet kokevat seurakunnan roolin kerhotoiminnassa. Tutkimuksen tavoitteena oli kehittää Oulujoen seurakunnan perhekerhoja, jotta ne palvelisivat perheitä paremmin. Opinnäytetyön tutkimustulokset osoittivat, että vastaajat kokivat tärkeiksi sosiaalisten kontaktien luomisen ja vertaistuen. Perheet olivat pääosin tyytyväisiä kerhotoimintaan ja vastausten avulla toiminnasta saatiin myös tärkeää tietoa kerhossa käyjiä näkökulmasta. (Neuvonen 2008, 19–30.)

Heidi Lindqvist ja Maria Parhiala (2006) ovat tehneet opinnäytetyötutkimuksen Malmin seurakunnan Suurmetsän perhekerhosta. Opinnäytetyö Äitien koke-

muksia perhekerhosta – Malmin seurakunnan Suurmetsän perhekerhon mielipiteiden ja kehittämistarpeiden kartoitus on valmistunut vuonna 2006 Diakonia-ammattikorkeakoulun Helsingin yksikössä. Tutkimuksessa on käytetty sekä määrällisiä että laadullisia menetelmiä ja tutkimusaineisto on kerätty kyselylomakkeen avulla. Opinnäytetyön tutkimustulosten mukaan sosiaaliset suhteet nousivat merkittävimmäksi syyksi kerhoon osallistumiseen. Kyselyyn osallistuneet äidit kokivat saavansa perhekerhosta tukea vanhemmuuteen ja he olivat perhekerhotoimintaan erittäin tyytyväisiä tai melko tyytyväisiä. (Lindqvist & Parhiala 2006, 46.)

"Se on paikka, jossa tuntee olonsa kotoisaksi ja jossa jokainen saa olla oma itsensä" – Äitien kokemuksia Tuiran seurakunnan perhekerhoista sekä niistä saadusta vertaistuesta on Paula Kyllösen ja Johanna Luokkasen (2006) opinnäytetyö, jonka laadullinen kyselytutkimus toteutettiin Oulun Tuiran seurakunnan perhekerhoissa. Diakonia-ammattikorkeakoulun Oulun yksikössä vuonna 2006 valmistuneen opinnäytetyön aiheena ovat äitien kerhokokemukset sekä kerhoista saatava vertaistuki. Kyselytulosten perusteella äidit olivat tyytyväisiä perhekerhotoimintaan ja he kokivat saavansa kerhosta emotionaalista tukea vertaissuhteiden kautta.

6.3 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus, jonka toteutimme kyselylomaketutkimuksen avulla. Laadullisen tutkimuksen tarkoitus on kuvata tai ymmärtää jotain ilmiötä, tapahtumaa tai toimintaa ja antaa teoreettisesti tyydyttävä tulkinta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85.) Laadullisessa tutkimuksessa on pohjimmiltaan kyse toisen eli ei-itsen ymmärtämisestä. Toisen ymmärtämiseen laadullisessa tutkimuksessa liittyy kaksi näkökulmaa: haastattelijan mahdollisuus ymmärtää tiedonantajaa eli toista ihmistä, ja toisaalta se, miten joku toinen ihminen voi ymmärtää tutkijan laatimaa tutkimusraporttia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 68–69.)

Alasuutarin (2011, 84–85) mukaan kvalitatiiviselle aineistolle on ominaista sen ilmaisullinen rikkaus, kompleksisuus ja monitasoisuus. Laadullinen aineisto on

moniulotteista kuten elämä itse. Tämä ei välttämättä tarkoita sitä, että aineisto koostuisi autenttisista dokumenteista tai tilanteista eli asioista, jotka olisivat olemassa ilman tutkimuksen tekemistäkin.

Laadullisen tutkimuksemme tiedonkeruumenetelmäksi valitsimme kyselytutkimuksen, koska uskoimme sen palvelevan meitä ja koko tutkimusprosessia parhaiten kyseisissä tutkimusolosuhteissa. Esimerkiksi haastattelun tiedonkeruumenetelmänä koimme liian monimutkaiseksi ja työlääksi. Toteutimme kyselyn sekä paperisen kyselylomakkeen että nettikyselyn avulla. Kysely on yksi survey-tutkimuksen keskeisistä menetelmistä. Englanninkielinen termi survey tarkoittaa sellaisia kyselyn, haastattelun ja havainnoinnin muotoja, joissa aineistoa kerätään standardoidusti koehenkilöiden muodostaessa otoksen tai näytteen tietystä perusjoukosta. Standardoituus tarkoittaa sitä, että tutkittavaa asiaa koskevia kysymyksiä on kysyttävä kaikilta vastaajilta täsmälleen samalla tavalla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 193.) Tämän huomioimme kyselymme kohdalla siten, että paperinen kyselylomake ja nettikysely olivat identtiset.

Kyselylomake on yksi tutkimusaineiston keräämisen perinteisimmistä tavoista, ja sen muoto vaihtelee kohderyhmän ja tarkoituksen mukaan (Valli 2006, 103). Kyselytutkimuksen aineistoa kerätään yleensä kahdella päätavalla: posti- ja verkkokyselynä sekä kontrolloituna kyselynä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 196). Käytimme opinnäytetyössämme kontrolloitua kyselyä. Kontrolloituja kyselyjä on kahdenlaisia. Informoitu kysely tarkoittaa sitä, että tutkija on jakamassa kyselylomakkeita henkilökohtaisesti sellaisissa paikoissa, joissa hänen tavoittelemansa kohdejoukko on tavoitettavissa. Vastaajat täyttävät lomakkeet omalla ajallaan ja palauttavat ne johonkin sovittuun paikkaan. Toisessa kyselytyypissä eli henkilökohtaisesti tarkistetussa kyselyssä tutkija on lähettänyt lomakkeet postitse noutaen ne itse ilmoitetun ajan kuluttua. Tutkija voi tarkistaa, miten lomakkeet on täytetty, jonka lisäksi hän voi keskustella tutkimukseen ja lomakkeen täyttämiseen liittyvistä kysymyksistä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 196–197.)

Kyselytutkimuksessa kysymyksiä voidaan muotoilla monella tavalla. Yleensä käytetään seuraavia kolmea muotoa: avoimet kysymykset, monivalintakysy-

mykset sekä asteikkoihin eli skaaloihin perustuvat kysymystyypit. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 198–200.) Omassa kyselytutkimuksemme käytimme sekä avoimia että monivalintakysymyksiä valtaosan ollessa avoimia kysymyksiä. Monivalintakysymyksiä käytimme kyselymme taustatieto-osiossa sekä tiedusteltaessa asiakkaan yleistä tyytyväisyyttä kerhotoimintaan. Muutoin kyselymme rakentui avointen kysymysten varaan.

Tutkimusprosessin eri vaiheissa mietimme, millainen ja kuinka laaja aineisto olisi tutkimuksemme kannalta riittävä. Tuomen ja Sarajärven (2009, 85) mukaan opinnäytetyössä ei ole suurimmassa roolissa niinkään aineiston koko, mutta itse aineiston sisältöön tulisi kiinnittää huomiota. Yleisesti ottaen laadullisten tutkimusten aineistojen koot eivät vaihtele suuresti, vaan yleensä koko on pieni toisin kuin määrällisessä tutkimuksessa.

6.4 Kyselytutkimuksen toteuttaminen

Kyselytutkimuksemme suunnittelu ja toteuttaminen tapahtui tiiviissä yhteistyössä työelämäyhteistyötahomme Helsingin Mikaelin seurakunnan lapsi- ja perheytyön kanssa. Ennen ensimmäistä tapaamista työelämäyhteistyötahon kanssa meillä oli jo selvillä, että tekisimme seurakunnan toivomuksesta opinnäytetyötutkimuksemme asiakastyytyväisyyskyselyn. Olimme tuolloin hahmotelleet kyselytutkimuksen sisältöä seurakunnan toiveiden ja omien kiinnostuksenkohteidemme pohjalta. Seurakunnan ideoista ja toiveista kyselyn sisällön suhteen olimme käyneet keskustelua työelämäyhteistyötahon yhteyshenkilön kanssa sekä puhelimitse että sähköpostitse.

Ensimmäisessä tapaamisessa työelämäyhteistyötahon yhteyshenkilön kanssa kesäkuussa 2012 jatkoimme tutkimuksen sisällön ja teemojen suunnittelua. Tämän lisäksi hahmottelimme kyselytutkimuksen toteuttamisen aikataulua ja teimme suullisen opinnäytetyön työelämäyhteistyösopimuksen. Seuraavassa tapaamisessa lokakuussa 2012 esittelimme yhteyshenkilölle kyselyluonnoksen ja saimme siitä palautetta. Lisäksi jatkoimme kyselyn muokkaamista yhteistyös-

sä ja sovimme kyselyn toteuttamisen lopullisesta aikataulusta. Laadimme kyselymme internetin verkkokyselysivustolla, joten kyselylomakkeestamme oli sekä paperiversio että sähköinen versio. Ajattelimme ensin toteuttaa kyselyn käyttämällä ainoastaan paperista kyselykaavaketta kerhopisteissä vieraillessamme.

Aloitettuamme kerhoissa kiertämisen huomasimme pian, että vanhempien oli usein haasteellista vastata kyselyn paperiversioon hektisen toimintaympäristön vuoksi. Tämän takia päädyimme ottamaan käyttöön myös kyselymme nettiversioon saadaksemme koottua laajemman aineiston. Kuulan (2006, 173–174) mukaan verkkolomakkeiden käyttö on merkittävästi lisääntynyt muun muassa niiden käytännöllisyyden vuoksi. Aineisto saadaan valmiiksi sähköisessä muodossa ja usein vastaukset saadaan nopeasti. Halusimme kuitenkin myös jatkaa kerhoissa kiertämistä maksimoidaksemme vastausten määrän. Lisäksi halusimme päästä kohtaamaan kerhoissa käyviä perheitä ja kartuttamaan sitä kautta kokemustamme asiakastyöstä.

Tutkimuksemme toteutettiin loka-marraskuussa 2012, jolloin keräsimme tutkimusaineistoa kyselylomakkeen (Liite 2) avulla vieraillessamme avoimissa perhekerhoissa. Samalla aikavälillä tutkimukseen saattoi osallistua myös täyttämällä kyselyn sähköisen version. Kasvattajilla oli siis mahdollisuus vastata kyselyyn joko kerhohetken aikana tai muulloin itselle sopivana ajankohtana nettikyselynä. Perhekerhoissa vieraillessamme meillä oli mukana kaksi kannettavaa tietokoneita, mikä mahdollisti nettikyselyyn vastaamisen myös kerhohetken aikana. Internet -osoitetta kyselymme jakoivat meidän lisäksi perhekerhon työntekijät. Tämän lisäksi kyselytutkimustamme mainostettiin seurakunnan sähköpostitse lähetettävässä uutiskirjeessä (Liite 1) sekä Mikaelin seurakunnan perheet -Facebooksivulla.

Perhekerhoissa vieraillessamme kerroimme kyselyyn vastaamisesta kiinnostuneille kasvattajille tutkimuksen tarkoituksesta ja tavoitteista. Kuulan (2006, 105) mukaan tutkittaville on heidän motivoimisekseen hyvä kertoa, millaista uutta tietoa tutkimuksella tavoitellaan ja miten saatuja tutkimustuloksia voidaan tulevaisuudessa hyödyntää. Tarkkaa tutkimusasetelmaa ei tarvitse välttämättä ker-

toa, mutta tutkimuksen pääaiheet tulee selvittää, jotta tutkittavat voivat tehdä päätöksen tutkimukseen osallistumisestaan riittävin perustein.

Lisäksi kerroimme vastaajille vastausten olevan luottamuksellisia, ja etteivät seurakunnan työntekijät tule näkemään täytettyjä kyselylomakkeita. Luottamuksella annettujen tietojen suojaaminen sekä aineiston käyttötarkoituksen määrittäminen muodostavat aineiston luottamuksellisuuden sisällön. Tavallisimmin yksityisyydensuojasta huolehditaan siten, että tutkittaville luvataan heidän olevan tunnistamattomia tutkimusjulkaisuissa. (Kuula 2006, 108.) Jos tutkija ei anna erikseen mitään kirjallista informaatiota tutkimuksesta, muodostavat hänen tutkittaville antamat suulliset lupaukset aineiston käyttöä määrittävän suostumuksen (Kuula 2006, 101).

6.5 Aineiston analyysi

Laadullinen tutkimus ymmärretään usein metodisena kokonaisuutena ja siinä aineiston keruuta ei voi tai ei ole syytä erottaa aineiston analyysistä. Kuten määrällisessä tutkimuksessa niin myös laadullisessa tutkimuksessa tutkijan on harkittava etukäteen, miten hän saa aineistostaan irti haluamansa. (Tuomi 2007, 97.) Tutkimussuunnitelma tai tutkimusongelman asettelu saattaa joutua tarkistuksen kohteeksi aineistonkeruun kuluessa. Lisäksi tutkielmaa kirjoitettaessa voidaan joutua palaamaan alkuperäiseen aineistoon. (Eskola & Suoranta 1998, 16.)

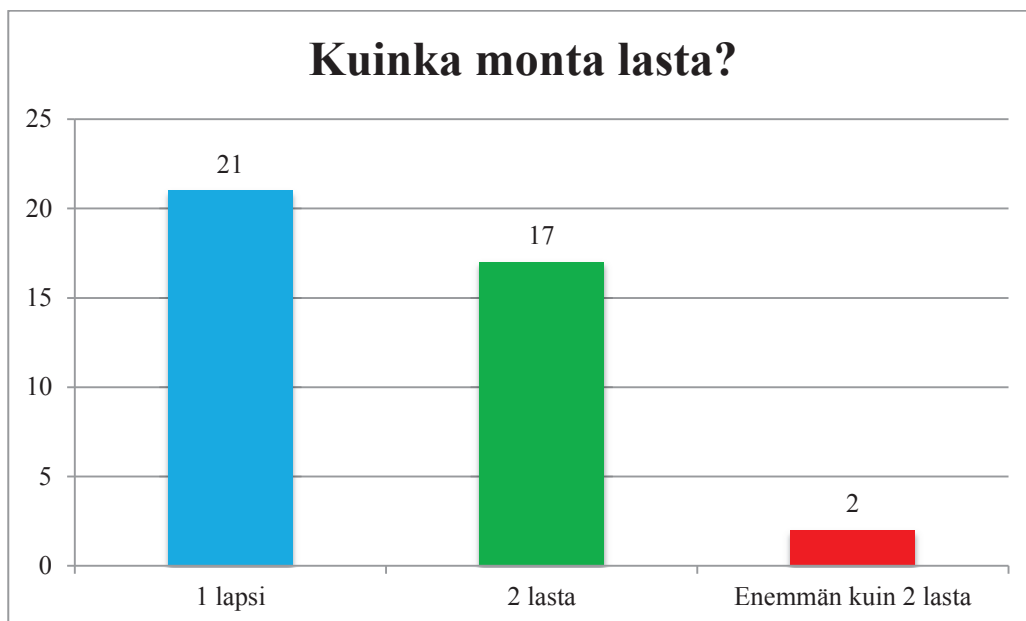
Tutkimusaineiston analysointi alkoi, kun olimme mielestämme saaneet kerättyä riittävän määrän kyselyvastauksia. Aloitimme aineiston analysoinnin käymällä kyselytuloksia läpi lukuisia kertoja. Välillä pidimme taukoa tulosten läpikäymisessä, jonka jälkeen palasimme taas aineiston pariin. Tämän jälkeen kyselyn tulokset siirrettiin analysoinnin helpottamiseksi taulukkolaskentaohjelmaan. Ohjelmaa käytimme molempien kysymystyyppien analysointiin, mutta erityistä hyötyä siitä oli monivalintakysymysten kohdalla.

Analysointimetodiksi emme valinneet mitään tiettyä, mutta aineistoa analysoitaessa toimintatapamme oli lähimpänä sisällönanalyysia. Vilkan (2005, 139–140) mukaan sisällönanalyysissä eli sisällön erittelyssä tutkimusaineisto tai tutkimuskohde, teksti, kuva, puhe, esine tai niiden osat jaetaan havaintoyksiköihin yksilöiden ne numerojärjestykseen. Havaintoyksiköt sijoitetaan havaintomatriisiin pystysuoraan sarakkeeseen. Siihen lisätään pystyviin sisältöluokat, joihin puolestaan merkitään kutakin havaintoyksikköä koskevat sekä sisältöluokkaan liittyvät havainnot numeroina. Sisällönanalyysi on ennemminkin yksi laadullisen tutkimusmenetelmän metodi: siinä etsitään merkityssuhteita ja merkityskokonaisuuksia.

Eskolan ja Suorannan (1998, 83) mukaan laadullisen tutkimuksen erityispiirteisiin kuuluu aineistolähtöinen eteneminen yksittäisestä yleiseen. Avointen kysymysten analysoinnin aloitimme litteroimalla tulokset, minkä jälkeen teemoitimme ja luokittelimme vastauksia tutkimuskysymystemme ja työmme ydinteeojen mukaan. Työmme ydintemat eli vanhemmuuden tukeminen ja kristillisen perinteen välittäminen asettivat siis raamit analyysille. Tutkimuskysymyksiimme tukeutuen tarkastelimme, millaista tukea avoimesta perhekerhosta saadaan vanhemmuuteen ja lapsen tukemiseen, miten avoin perhekerho tukee kristillisen perinteen välittämistä sekä miten avointa perhekerhoa haluttaisiin mahdollisesti kehittää. Tämän jälkeen tulkitsimme syntyneitä kategorioita liittäen niihin teoreettisia kytköksiä.

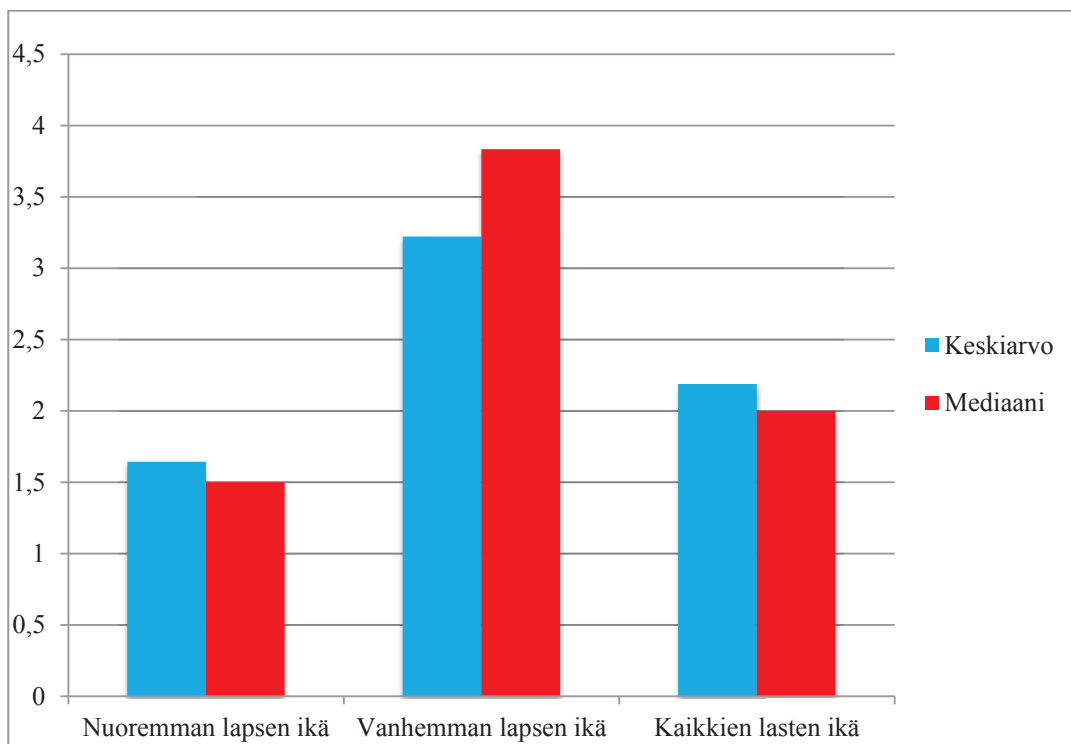
6.6 Taustatiedot

Opinnäytetyömme kyselytutkimus toteutettiin vieraillessamme Helsingin Mikaelin seurakunnan avoimissa perhekerhoissa sekä nettikyselynä. Kyselyvastauksia saimme kaikkiaan 43, joista 23 oli paperilomakevastauksia. Kyselymme alkoi taustatietokysymyksillä, jotka olivat pääosin monivalintakysymyksiä. Taustatietojen perusteella 93 % kyselyyn vastanneista oli lasten vanhempia ja loput isovanhempia.

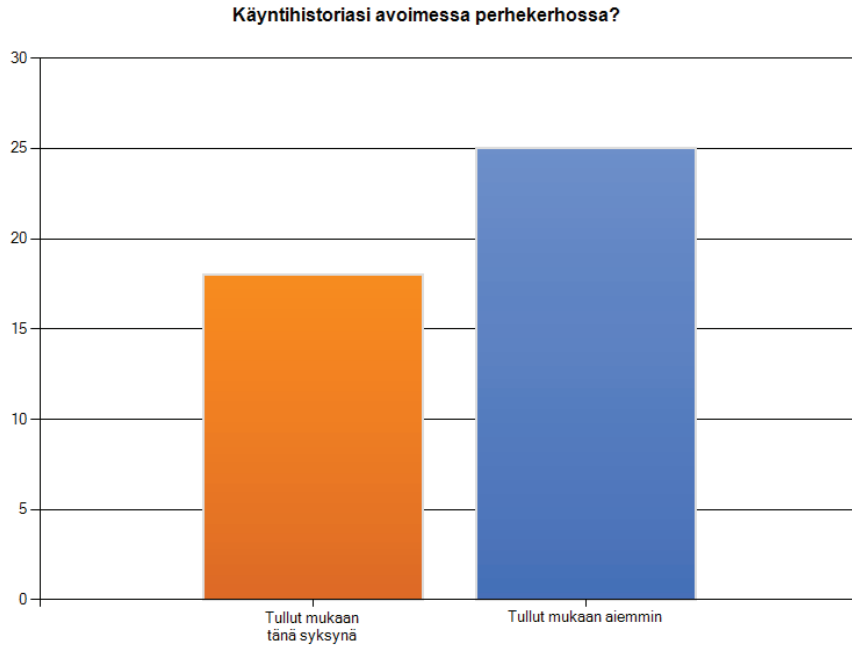
KUVIO 1. Kuinka monen lapsen kanssa vastaaja käy perhekerhossa?

Vastaajista 21 kävi kerhossa yhden lapsen kanssa ja 17 kahden lapsen kanssa. Kahdella vastaajalla lapsia oli enemmän kuin kaksi.

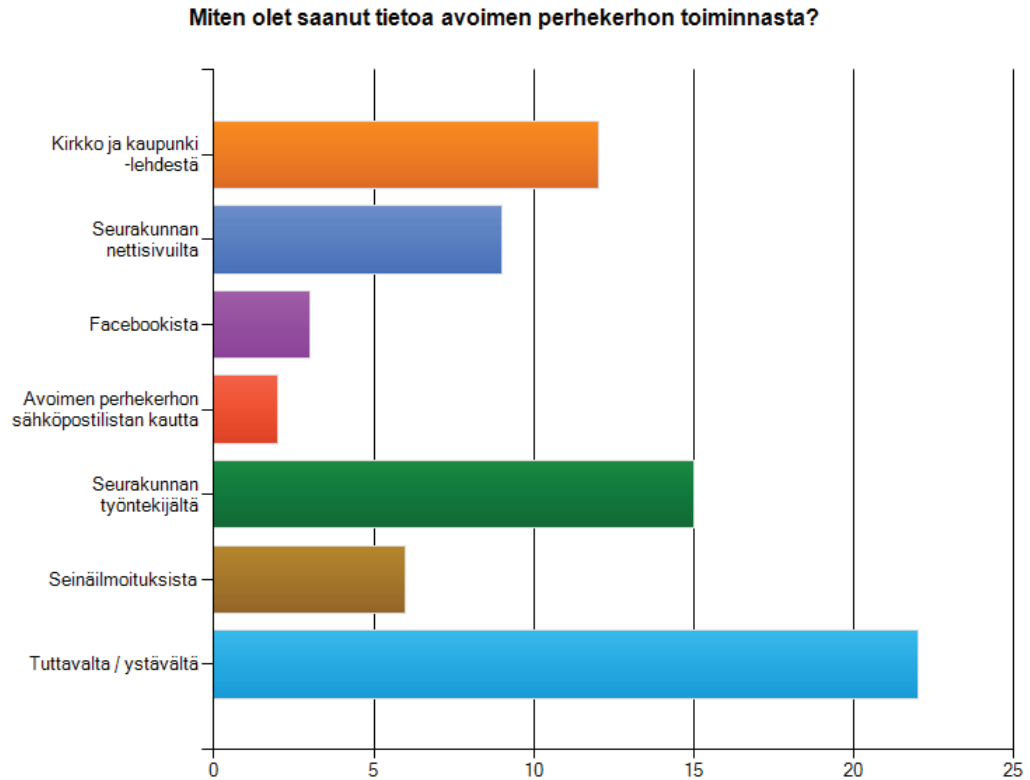
KUVIO 2. Perhekerhossa käyvien lasten ikä.

Kysyimme vastaajilta, minkä ikäisen lapsen tai minkä ikäisten lasten kanssa he käyvät avoimessa perhekerhossa. Lasten ikäjakauma oli 0-5 vuotta ja iän keskiarvo noin kaksi vuotta.

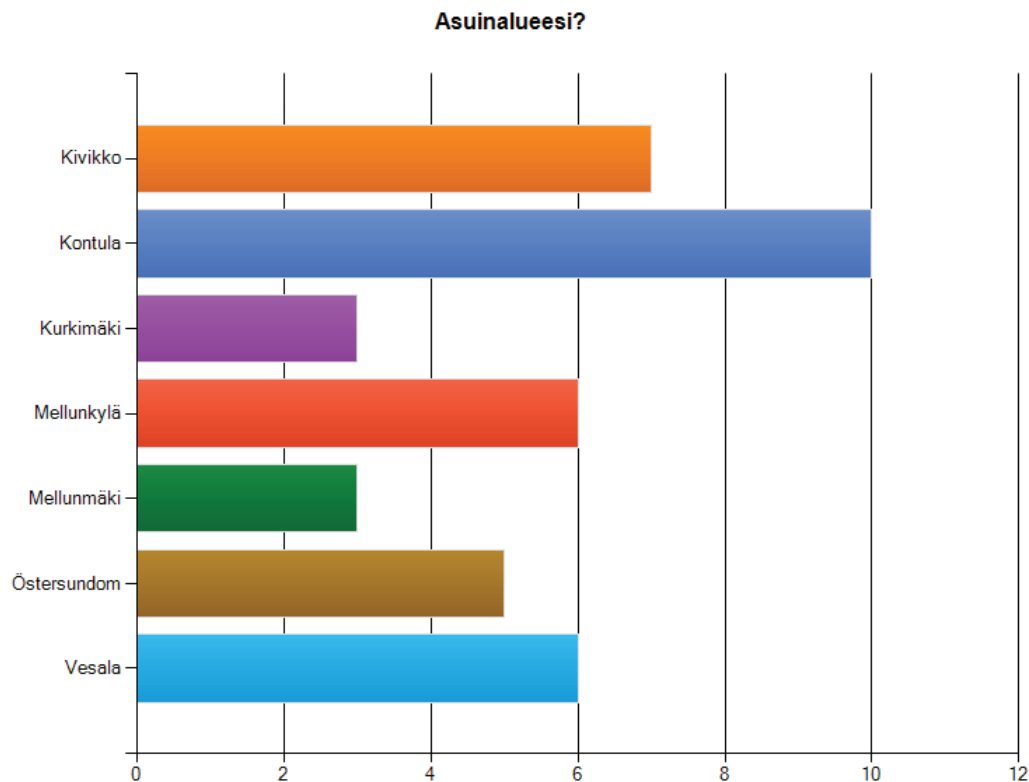
KUVIO 3. Vastaajan käyntihistoria perhekerhossa.

Tiedustelimme kävijöiltä myös heidän käyntihistoriaansa avoimessa perhekerhossa. Vastaajista 58,1 % oli tullut toimintaan mukaan ennen syystoimikautta 2012. Osa uusista kävijöistä koki tiettyihin kysymyksiin vastaamisen vaikeana tai mahdottomana vähäisen kerhokokemuksen vuoksi. Aiemmin toimintaan mukaan tulleiden vastaajien tyytyväisyydessä perhekerhoon ei ollut eroa uusiin kävijöihin verrattuna.

KUVIO 4. Miten vastaaja on saanut tietoa avoimen perhekerhon toiminnasta?

Halusimme selvittää, miten kasvattajat olivat saaneet tietoa avoimen perhekerhon toiminnasta. 51,2 % eli yli puolet vastaajista kertoi saaneensa tietoa kerhosta ystävän tai tuttavan kautta. 34,9 % vastanneista ilmoitti saaneensa tietoa seurakunnan työntekijältä, 27,9 % Kirkko ja kaupunki -lehdestä ja 20,9 % seurakunnan nettisivulta. Avoimen perhekerhon seinäilmoituksista tietoa toiminnasta kertoi saaneensa 14 % vastaajista. Seitsemän prosenttia vastaajista oli saanut tietoa Mikaelin seurakunnan perheet -Facebooksivulta.

KUVIO 5. Vastaajan asuinalue.

Tiedustelimme kävijöiltä myös heidän asuinaluettaan. 25 % vastaajista oli Kontulasta, 17,5 % Kivikosta, 15 % Mellunkylästä, 15 % Vesalasta, 12,5 % Östersundomista, 7,5 % Mellunmäestä ja 7,5 % Kurkimäestä. Lisäksi kolme vastaajaa oli valinnut asuinaluekysymyksessä muu, mikä -vaihtoehdon ja he kaikki kertoivat asuinalueekseen Rajakylän. Vastaajan asuinalueesta kysyttäessä Kontula erottuu selkeimmin muiden vastausvaihtoehtojen joukosta. Kontulassa sijaitseva Mikaelinkirkko on kävijämäärältään suosituin avoimen perhekerhon kerhopiste.

KUVIO 6. Kuinka tyytyväinen olet avoimen perhekerhon toimintaan? (Vastaajien määrä.)

Kyselyymme vastasi 40 vanhempaa ja kolme isovanhempaa. Kysyttäessä osallistujilta heidän tyytyväisyyttään avoimen perhekerhon toimintaan 60 % vastaajista kertoi olevansa erittäin tyytyväisiä ja 35 % melko tyytyväisiä. Viisi prosenttia vastasi olevansa melko tyytymättömiä. Aiemmin toimintaan mukaan tulleiden vastaajien tyytyväisyydessä perhekerhoon ei ollut eroa uusiin kävijöihin verrattuna.

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Avoimeen perhekerhoon tulon syyt

Kysyttäessä kasvattajilta syitä avoimessa perhekerhossa käymiseen, yli puolet vastaajista mainitsi muiden vanhempien seuran tai yhteisöllisyyden tunteen. Vanhemmat kokivat osallistumisen kannalta tärkeäksi sen, että avoimessa perhekerhossa lapsi tapaa ikäistään seuraa ja ylipäättään muita lapsia. Vastaajat mainitsivat osallistumisensa syyksi myös avoimessa perhekerhossa käyvät ystävät.

Vertaistuen puute omassa arjessa ja halu tarjota lapselle kokemuksia muista lapsista. Olemme käyneet vasta pari kertaa. (Vastaaja 33.)

Kotiäitinä kaipaen jotakin yhteisöllisyyttä, on kiva kuulua tähän porukkaan. (Vastaaja 2.)

Lapsi tapaa muita ikätovereita, ja myös äiti saa juttuseuraa. Se, että voi olla seurakunnan/kirkon yhteisössä mukana. (Vastaaja 16.)

Lapsikontakteja (ei oikein muita kerhoja tarjolla) ja itselle hyvää kahviseuraa ja vertaistukea. (Vastaaja 26.)

Avoimen perhekerhon mieluisat aktiviteetit ja toiminnan sisältö koettiin tärkeiksi syiksi osallistumiseen. Osa vastaajista oli tuonut esille perhekerhon hengellisen sisällön tärkeyden ja lapsen kristillisen kasvatuksen. Avoimen perhekerhon koettiin tuovan tarpeellista vaihtelua perhearkeen ja kotona olemiseen, ja moni vanhempi koki niin lasten kuin vanhempienkin viihtyvän kerhossa. Hyvät ja ammattitaitoiset työntekijät sekä avoimen perhekerhon hyvä ilmapiiri ja sijainti mainittiin useasti. Lisäksi kerhoon koettiin olevan helppo tulla. Osa vastaajista totesi avoimen perhekerhon olevan ainoa kerhovaihtoehto omalla asuinalueellaan. Vastauksissa ilmeni myös halu olla mukana kirkon ja seurakunnan toiminnassa.

Perhekerho tuo hyvää vaihtelua tavalliseen päivään. Perhekerhossa käynti on kuin myös säännöllinen harrastus, eli osittain se tukee myös säännöllistä elämänrytmiä. On mukavaa tavata muita vanhempia, ja että lapsi pääsee välillä leikkimään valvotussa seurassa muutenkin kuin vain kotona. (Vastaaja 35.)

Perhekerhossa mukava ilmapiiri ja herttaiset työntekijät! (Vastaaja 2.)

Saan pienen lapsen äitinä vaihtelua kotona olemiseen ja tutustun uusiin ihmisiin. Myös henkilökunta mukavaa ja lämmintä. (Vastaaja 27.)

Kiva tavata toisia aikuisia. Ohjatut hetket on hyvä juttu. Mukavaa yhdessäoloa lapsen kanssa. (Vastaaja 12.)

7.2 Avoimesta perhekerhosta saatava tuki

7.2.1 Vanhemmuus

Kysyttäessä millaista tukea kasvattajat ovat saaneet vanhemmuuteen avoimesta perhekerhosta, vastauksissa nousi selkeästi eniten esille vertaistuki. Yhteisten keskustelujen myötä vanhempana olemiseen oli saatu tukea ja jaksamista muilta vanhemmilta, joilla oli samanikäisiä lapsia. Vastaajat kokivat saaneensa vertaistukea lasten kanssa kotona olemiseen sekä erilaisiin elämäntilanteisiin.

Muiden vanhempien kanssa keskustelut auttavat ja antavat voimia. (Vastaaja 12.)

Vertaistukea eri elämäntilanteisiin. (Vastaaja 32.)

Muilta vanhemmilta olen saanut paljon jaksamista vanhempana olemiseen vertaistuen kautta. (Vastaaja 1.)

Saan jossain määrin purkaa ajatuksiani ja arjen kuormaa, vaikka välillä tuntuukin, että itse olen aina se, jolla arki ei ole yhtä juhlaa. Tuntuu, että muilla menee niin hyvin kun ei koskaan tarvitse "marittaa" mistään. (Vastaaja 39.)

Avoimessa perhekerhossa käydyissä kasvattajien välisissä keskusteluissa oli jaettu hyviä ja toimivia kasvatustippejä lapsiperheen arkeen liittyvissä asioissa. Esimerkkeinä vastaajat mainitsivat lapsen uhmaisen sekä nukuttamis- ja uniongelmat. Keskustelujen kautta oli saatu huomata, että myös muissa perheissä painiskellaan samankaltaisten asioiden ja ongelmien kanssa. Keskustelujen koettiin auttavan ja antavan voimaa.

Vertaistukea kun on itse väsynyt. Esim. lapsen uniongelmiin olen saanut muilta vanhemmilta käytännön neuvoja ja huomannut muillakin olevan samankaltaisia asioita elämässään. (Vastaaja 43.)

Kokemuksia muilta äideiltä, ns. ohjeita ja esimerkkejä. (Vastaaja 16.)

Olen saanut vanhemmuuteen tukea muilta vanhemmilta yhteisten keskustelujen kautta. Näissä keskusteluissa olen saanut myös hyviä vinkkejä lapsiperheen arkeen liittyen. Esim. uhmaikä. (Vastaaja 28.)

Olen saanut tukea muilta vanhemmilta, joilla on samanikäisiä lapsia. Esim. meillä on ollut ongelmia lapsen nukuttamisen kanssa. Tähänkin olen saanut toimivia vinkkejä muilta vanhemmilta. (Vastaaja 29.)

Vastauksissa toistui kannustus, keskusteluseura, kuunteleminen, vanhempana jaksaminen sekä yhdessäolo. Avoimesta perhekerhosta oli saatu myös rauhallisuutta vanhempana olemiseen ja siellä käymisen koettiin olevan itselle henkireikä. Vastaajat pitivät hyödyllisenä sitä, että avoimessa perhekerhossa pystyi seuraamaan muiden vanhempien tapaa olla lastensa kanssa sekä heidän toimimistaan näiden kanssa hankalissa tilanteissa.

Vastaajat kokivat saaneensa tukea myös työntekijöiltä. Heidän koettiin kannustaneen vanhempana olemiseen ja jaksamiseen. Työntekijöiltä oli saatu vinkkejä vanhemmuuteen niitä kysyttäessä.

Perhekerhon työntekijöiltä olen saanut kannustusta vanhempana olemiseen. (Vastaaja 1.)

Työntekijöiltä olen saanut vinkkejä, kun olen kysynyt. (Vastaaja 2.)

Asioista voi jutella toisten kanssa. Työntekijätkin tukevat. (Vastaaja 22.)

Työntekijätkin kannustavat, että jaksaisin vanhempana. (Vastaaja 28.)

7.2.2 Lapsen sosiaalinen kehitys ja sen tukeminen

Kysyttäessä millaista tukea kasvattajat ovat saaneet avoimesta perhekerhosta lapsen tukemiseen ja sosiaaliseen kehitykseen, vastauksissa mainittiin useasti toisten lasten seura ja sen tärkeys. Avoimessa perhekerhossa lapsi on vuorovaikutuksessa muiden lasten kanssa ja oppii näin sosiaalisia taitoja, kuten ryhmässä toimimista ja toisten huomioon ottamista. Avoimessa perhekerhossa lapsi saa myös onnistumisen kokemuksia, jotka vahvistavat osaltaan hänen itseluottamustaan.

Oppivat leikkitaitoja muiden lasten kanssa. (Vastaaja 24.)

Kotona olevalle lapselle kavereita, ryhmässä toimimista. (Vastaaja 19.)

Lapselle kerhossa samanikäistä seuraa. (Vastaaja 12.)

On hyvä, että lapsi voi leikkiä toisten lasten kanssa ja oppia sitä kautta sosiaalisia taitoja. (Vastaaja 39.)

Vastauksissa nousi esille vertaistuki. Vastaajat kokivat saavansa avoimessa perhekerhossa muilta vanhemmilta varmuutta oman lapsensa tukemiseen vertaistuen avulla. Keskustelemalla keskenään vanhemmat saivat myös tietoa erilaisista lapsille suunnatuista palveluista.

Perhekerhosta on saanut muilta vanhemmilta juuri vertaistukea ja varmuutta oman lapsen tukemiseen. (Vastaaja 43.)

Vinkkejä muilta vanhemmilta. (Vastaaja 17.)

Muiden aikuisten kanssa rupattelu. (Vastaaja 25.)

Lisäksi vastauksissa tuli esille työntekijät. Avoimessa perhekerhossa työntekijät ohjaavat toimintaa, jolloin lapsilla on mahdollisuus totutella muiden aikuisten seuraan. Samalla lapset oppivat tottelemaan muitakin aikuisia kuin omia vanhempiaan. Työntekijöiltä oli saatu apua myös lapsen tukemiseen.

Perhekerhossa lapset ovat myös työntekijöiden seurassa ja näin he oppivat ymmärtämään että muitakin aikuisia täytyy totella. (Vastaja 28.)

Vinkkejä ohjaajilta. (Vastaja 17.)

Varsinkin vanhempi lapsi joutuu tottelemaan perhekerhossa myös työntekijöitä, kun he ohjaavat leikkejä. Tämä tekee lapselle hyvää. (Vastaja 2.)

7.2.3 Kristillisen perinteen välittäminen

Kysyttäessä millaista tukea kasvattajat ovat saaneet avoimesta perhekerhosta kristillisen perinteen välittämiseen, vastauksissa toistui selkeästi eniten avoimen perhekerhon kirkkohetki ja sen merkitys. Vastajat mainitsivat sen sisältöön liittyen rukoilun, virret, kristilliset leikit, kristilliset juhlapyhät, Taivaan Isästä puhumisen sekä kristillisten arvojen oppimisen.

Perhekerhossa lapset oppivat kristillisiä arvoja kuten toisten huomioiminen. Kirkkohetkissä on mukana hengellisiä lauluja ja leikkejä ja siellä rukoillaan. (Vastaja 2.)

Laulujen, rukousten, kertomusten kautta. Toisten huomioimista. (Vastaja 21.)

Kirkkohetkissä laulettu virret ja rukoilu, juhlapyhät otettu myös huomioon. (Vastaja 27.)

Kirkolliset juhlapyhät ovat mukana perhekerhossa, lapsen hyvä oppia. Lapsi oppii Taivaan Isästä lasten virsien ja yhteisleikkien kautta. Perhekerhossa myös rukoillaan yhdessä. (Vastaja 28.)

Avoimen perhekerhon koettiin välittävän kristillisiä perinteitä, joita muuten ei tulisi muistettua. Perhekerhon myötä uskonasioista oli tullut juteltua enemmän kotonakin. Hengellisistä asioista puhuminen lapsen kanssa koettiin haasteelliseksi. Perhekerhon sisältöön liittyen toivottiin vieläkin kristillisempää lähestymistapaa. Kirkkohetkiä toivottiin olevan jokaisella kerralla. Perhekerhossa oli saatu

tietoa myös muusta seurakunnan toiminnasta kuten perhemessusta ja pyhäkou-
lusta. Työntekijöiden koettiin välittävän kristillistä perinnettä kokonaisvaltaisesti
kaikessa toiminnassa. Lisäksi kristillisen perinteen välittämiseen oli saatu tukea
jakamalla ajatuksia muiden avoimessa perhekerhossa kävijöiden kanssa.

Aamuissa aina joku ajankohtainen teema. Itse ei tulisi muistettua
moniakaan kristillisiä perinteitä muuten. (Vastaaaja 43.)

Uskon asioista on tullut kerhon myötä juteltua enemmän kotonakin.
(Vastaaaja 41.)

Työntekijät tuovat sen hienolla tavalla esille eri tekemisen muodos-
sa. (Vastaaaja 32.)

7.2.4 Oma hengellisyys

Kysyttäessä millaista tukea kasvattajat ovat saaneet avoimesta perhekerhosta
omaan hengellisyyteen, useammassa vastauksessa mainittiin avoimen perhe-
kerhon kirkkohetket. Niissä koettiin voivan rauhoittua, hiljentyä ja rukoilla. Kirk-
kohetkiä pidettiin liikuttavina ja niistä koettiin voivan löytää kosketuspintaa
omaan elämään. Kirkkohetkien koettiin antavan voimaa arkeen.

Hartaushetkissä hiljentymistä. Rauhallista tunnelmaa. (Vastaaaja
21.)

Saan itsekin hiljentyä perhekerhon hartaushetkissä ja se tuo voi-
maa arkeen. (Vastaaaja 28.)

Kirkkohetket ovat liikuttavia ja niiden sisällöstä voi löytää kosketus-
pintaa omaan elämään. Hetkissä voi rauhassa hiljentyä ja rukoilla,
mikä antaa voimaa. (Vastaaaja 1.)

Kirkkohetket ovat itselleni tärkeitä ja rauhoittavat minua. (Vastaaaja
29.)

Vastaaajat kokivat saaneensa kirkkohetkistä voimaa ja hengellistä sisältöä viik-
koonsa hektisen arjen keskellä. Omaan hengellisyyteen oli saatu tukea myös
juttulemalla muiden kasvattajien kanssa uskonnollisuuteen liittyvistä asioista.

Perhekerhon sisältöön toivottiin kuitenkin työntekijöiden osalta enemmän hengellistä otetta siten, että heidän kanssaan voisi keskustella uskon asioista syvällisemminkin. Seurakunta koettiin ylipäätään yhteisönä tärkeäksi oman hengellisyiden kannalta. Avoimessa perhekerhossa käymisen oli koettu vahvistavan omaa uskoa.

7.2.5 Muut tuentarpeet

Kysyttäessä millaista muuta tukea kasvattajat ovat saaneet avoimesta perhekerhosta, vastauksissa nousi esille perhekerhossa tarjoutunut mahdollisuus verstaistukeen parisuhdeasioissa.

Pienen lapsen kanssa parisuhde saattaa olla koetuksella. Toisten kanssa jutellessa voi vaihtaa ajatuksia ja kuulla vastaavista tilanteista. (Vastaja 27.)

Avoimesta perhekerhosta oli saatu tukea myös ystävyysuhteita muodostamalla. Nämä verkostot toimivat myös kerhon ulkopuolella.

Kerhosta saadut ystävät ovat minulle kotiäitinä henkireikä, pidämme yhteyttä myös kerhon ulkopuolella. (Vastaja 2.)

Näiden lisäksi vastauksissa tuli esille, että avoimen perhekerhon kaltaisen toimintaympäristön koettiin vaikuttavan positiivisesti lapsen sosiaaliseen kehitykseen. Esimerkiksi vierastamaan taipuvaisella lapsella oli perhekerhossa mahdollisuus olla mukana ryhmätilanteissa. Avoimessa perhekerhossa oli koettu myös hauskoja hetkiä ja saatu työntekijöiltä keskusteluseuraa sekä peiliä omille tunteille. Vanhemmat kokivat saaneensa avoimessa perhekerhossa välillä hetken omaa aikaa, kun työntekijät olivat tarjoutuneet katsomaan lasten perään.

7.3 Kasvatusyhteistyö avoimessa perhekerhossa

Kysyttäessä työntekijöiden ja vanhempien välisen kasvatusyhteistyön näkymisestä avoimessa perhekerhossa, vastauksissa nousi esille lasten ohjaaminen yhdessä työntekijöiden kanssa.

Ohjaajat ovat hienosti lasten kanssa sekä ohjatussa tuokiossa että yhteisissä leikkihetkissä. Yhdessä ohjataan. (Vastaaja 25.)

Työntekijät koettiin luotettaviksi ja ammattitaitoisiksi ja heidän mallikas toimintansa lasten kanssa eri tilanteissa ja aktiviteeteissa tuotiin useasti esille. Työntekijät opastivat lapsia toimimaan ryhmässä ja aktivoivat heitä esimerkiksi leikkeihin.

Aikuisten ja lasten yhdessä olemisena ja leikkimisenä. Varsinkin isompia lapsia työntekijät ohjaavat leikeissä ja ryhmässä toimimisessa. Itselläni on tunne siitä että työntekijöiden kanssa voi jutella tarpeen tullen. (Vastaaja 27.)

Mahdollisuus keskusteluun työntekijöiden kanssa koettiin tärkeäksi, samoin heidän välittämisenä ja läsnäolonsa. Tukea koettiin olevan tarjolla tarpeen tullen. Esimerkkeinä työntekijöiltä saadusta tuesta mainittiin neuvot vanhemmuuteen ja kasvattajan rooliin sekä jaksamiseen. Kerhossa mainittiin myös olevan samat säännöt kuin kotona ja työntekijöiden puuttuminen esimerkiksi vaaratilanteisiin koettiin tärkeäksi.

Lapsia ohjataan yhdessä, lapsilla samat säännöt kuin kotona. Vanhempana saan kerhossa hetken kahvitella rauhassa kun työntekijät ohjaavat lapsia esim. leikeissä. (Vastaaja 30.)

Vastaajat kokivat kasvatusyhteistyön sujuvan pääosin hyvin, hyvässä hengessä ja luontevasti. Yhdessä vastauksessa otettiin esille työntekijöiden välinpitämättömyyden asenne, joka koettiin omalla kohdalla syynä perhekerhokäytön vähenemiseen. Työntekijöiltä toivottiin lisää kasvatusvinkkejä esimerkiksi uhmaikäisen lapsen kanssa toimimiseen. Tämän lisäksi työntekijöiden toivottiin valvovan lapsia enemmän ja myös pyytämättä.

Vastaajien joukossa oli myös kasvattajia, jotka eivät osanneet sanoa mitään kasvatusyhteistyön näkymisestä perhekerhossa vähäisen kerhokokemuksensa vuoksi. Erään vastaajan mukaan kasvatusyhteistyö ei näkynyt kerhossa millään tavalla. Keskustelut työntekijöiden kanssa mainittiin tärkeiksi, vaikka kasvattaja ei muuten olisikaan erityisemmin ajatellut kasvatusyhteistyön toteutumista avoimessa perhekerhossa.

7.4 Toivottuja aiheita

Kysyttäessä millaisia aiheita kasvattajat haluaisivat avoimessa perhekerhossa käsiteltävän, useissa vastauksissa mainittiin tärkeimmäksi, mieluisimmaksi tai kiinnostavimmaksi aiheeksi tavalliset, lapsiperheen jokapäiväiseen elämään liittyvät asiat ja teemat.

Tavallisia perheen arkeen liittyviä asioita ja ongelmia. (Vastaja 29.)

Esimerkkeinä vastaajat mainitsivat muun muassa arjessa jaksamisen, vanhemmuuden sekä kasvatukseen liittyvät asiat. Muita toivottuja aiheita olivat äitiys, lapsen syntymä, vanhemman voimavarat sekä perheen voimavarat lapsen synnyttyä. Vanhemmuuteen liittyviä asioita toivottiin käsiteltävän positiivisessa hengessä. Lisäksi toivottiin lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyviä teemoja, joista vastaajat mainitsivat muun muassa villeyden ja uhmaiän sekä miten toimia näiden kanssa.

Hyviä aiheita olisivat esim. arjessa jaksaminen sekä vanhemmuuteen ja kasvatukseen liittyvät asiat. (Vastaja 1.)

Mielestäni tilanne on tällä hetkellä hyvä. Lasten asioita ja eri tilanteita lasten kanssa kun tulee vastaan esim. villeys, uhma ym. (Vastaja 17.)

Aamupiirin lisäksi/tilalla olisi joskus mukava olla jokin keskustelu-teema lapsen kasvuun liittyvistä asioista. (Vastaja 20.)

Avoimessa perhekerhossa toivottiin käsiteltävän myös ajankohtaisia ja raamatullisia teemoja.

Kaikenlaiset ajankohtaiset ja raamatulliset teemat ovat myös tervetulleita. (Vastaja 2.)

Vuodenajanvaihteluita toivottiin otettavan toiminnassa enemmän huomioon, eli toivottiin vuodenaikoihin sopivia teemoja. Avoimen perhekerhon kautta haluttiin myös saada tietoa ajankohtaisista tapahtumista ja esimerkiksi erilaisista lapsille ja lapsiperheille suunnatuista retkistä.

Muutama vastaaja otti esille, että kaikkein parasta olisi saada puhua asioista, jotka mietityttäisivät juuri sillä hetkellä. Näin teemat olisivat itsestään esille nousevia. Lisäksi toivottiin, että voitaisiin puhua kipeistäkin asioista ja elämää suuremmista kysymyksistä. Siten kaikki saisivat tukea kulloiseenkin elämäntilanteeseensa.

Parasta on jutella asioista jotka itsestään nousevat esille ja mietityttävät sillä hetkellä. Näin kaikki saavat tukea juuri sen hetkiseen tilanteeseensa ja ehkä erilaisia näkökulmia omaan tilanteeseen, ongelmiin tai haasteisiin. (Vastaaja 42.)

7.5 Kehittämisehdotuksia

Kysyttäessä millaisia kehittämisehdotuksia kasvattajilla olisi avoimen perhekerhon toiminnan suhteen, toivottiin aikuisille ensinnäkin omaa ohjelmaa ja ohjattua keskustelua. Teemoja ja keskusteluaiheita kasvattajat ehdottaisivat mielellään itse. Esimerkiksi aamupiirin oheen tai tilalle toivottiin välillä erityistä keskusteluteemaa lapsen kasvuun liittyvissä asioissa.

Vanhempien keskustelun ohjaaminen. Vanhempien, isovanhempien, hoitajien ym. näkökulmasta olisi kiinnostava keskustella joistakin kasvatuskysymyksistä. (Vastaaja 26.)

Toivoisin että vanhempien ohjattua keskustelua olisi jatkossa enemmän ja saisimme itse ehdottaa näitä aiheita. (Vastaaja 2.)

Lisää avointa ja rohkeaa keskustelua niin elämän suruista kuin iloistakin. Enemmän kristillistä sanomaa ja humaania elämänotetta. Tarkoitan humanilla elämänotteella sen näkemistä, että me kaikki olemme erilaisia ja, mikä on yhdelle päivänselvää, ei ole sitä toiselle. Lisäksi kaikki tunteet ovat sallittuja ja kaikki ajatukset yhtä oikeita. Niin ja sellaista läsnäolemista ja tuntosarvet herkillä olemista olisi hyvä olla. (Vastaaja 39.)

Vanhemmille omaa ohjelmaa? (Vastaaja 22.)

Toiseksi kasvattajat toivoivat erilaisia, yhteisiä retkiä. Retkien toivottiin sopivan pienillekin lapsille ja niiden toivottiin ajoittuvan viikonloppuun, jolloin myös toinen

vanhempi pääsisi mukaan. Avoimen perhekerhon kautta toivottiin saavan tietoa myös kaikista seurakunnan retkistä yleisesti.

Yhteisiä retkiä ja ulkopuolella järjestettävää toimintaa. (Vastaja 17.)

Jonkinlaiset retket olisivat kivoja (jotka sopisivat myös pienille lapsille). (Vastaja 27.)

Toivoisin jonkinlaista viikonlopputoimintaa esim. erilaisia retkiä. Silloin myös toinen vanhemmista voisi tulla mukaan. (Vastaja 28.)

Kolmanneksi kasvattajat toivoivat selvyttä avoimen perhekerhon viikko-ohjelmaan. Heille tuntui olevan välillä epäselvää, mikä kerhokerta oli kulloinkin kyseessä: muskari, kirkko- vai puuhahetki. Viikko-ohjelman epäselvyys harmitti varsinkin sellaisia kävijöitä, joilta jäi välillä kerhokertoja väliin. Siten he eivät olleet ajan tasalla seuraavan kerhokerran teemasta. Avoimen perhekerhon viikko-ohjelmaa toivottiin jatkossa voivan tarkistaa jostakin, esimerkiksi internetistä. Vastauksista ilmeni, että kerhokerran luonteen tietäminen oli kävijöille tärkeää.

Perhekerhon viikko-ohjelma saisi olla jossain paremmin esillä. (Vastaja 28.)

Itselleni on ollut välillä epäselvää, onko seuraavalla kerhokerralla muskari, kirkko- vai puuhahetki. Toivoisin, että tämän voisi jatkossa tarkistaa jostain. (Vastaja 1.)

Osassa vastauksia toivottiin myös avoimen perhekerhon olevan samassa kerhopisteessä useampana päivänä viikossa. Toimintaa toivottiin arkipäivien lisäksi viikonlopulle.

Toivoisin, että kerhoja olisi useampana päivänä viikossa, myös viikonloppuna. (Vastaja 1.)

Näiden kehittämisehdotusten lisäksi avoimeen perhekerhoon toivottiin satutunteja, uusia leluja, pelejä isompien lasten käyttöön, soittovälineitä muskariin sekä lisää vierailijoita kertomaan jostakin lapsille tai aikuisille suunnatusta aiheesta.

Avoimen perhekerhon vetäjien toivottiin olevan välillä aktiivisempia. Ohjaajan sairastuttua toivottiin, ettei se tarkoittaisi senhetkisen kerhoviikon aktiviteetin puuttumista kokonaan, vaan että tietyn toiminnan voisi toteuttaa joku toinen henkilö. Lisäksi toivottiin, että perheet esiteltäisiin toisilleen avoimessa perhekerhossa.

7.6 Kiinnostus toiminnan suunnitteluun ja yleinen palaute

Kysyttäessä halukkuutta päästä suunnittelemaan avoimen perhekerhon toimintaa, vastaajista 11 vastasi myöntävästi. Yhteensä kysymykseen tuli 33 vastausta. Avoimen perhekerhon suunnittelu yhdessä työntekijöiden kanssa koettiin hyödylliseksi ja mielekkääksi. Lisäksi ilmaistiin halukkuutta päästä valitsemaan ohjelmien sisältöä tai keskusteluaiheiden teemoja. Vastaajista kuusi ilmaisi olevansa ehkä kiinnostunut suunnittelemaan avoimen perhekerhon toimintaa.

Vastaajista 14 ei haluaisi päästä suunnittelemaan avoimen perhekerhon toimintaa. Siihen ei koettu olevan tällä hetkellä tarvetta tai avoimen perhekerhon toimintaan oltiin tyytyväisiä nykyisellään. Kasvattajat luottivat mieluummin asiantuntijoiden ja ammattilaisten suunnittelutaitoihin.

Avoimen palautteen osiossa kehuttiin avointa perhekerhoa ja kiiteltiin sen järjestämisestä. Työntekijät saivat erityiskiitosta osakseen. Toisaalta heidän myös toivottiin valvovan vähän enemmän lapsia kerhokertojen aikana. Kerhon toimintasisältö sai kehuja ja muskari erityiskiitosta. Avoimen perhekerhon järjestäminen koettiin tärkeäksi ja tarpeelliseksi. Muiden vanhempien tapaamisen ja perhekerhotoiminnassa mukana olemisen koettiin lisäävän yhteisöllisyyttä. Vastaajien mukaan avoimeen perhekerhoon oli helppo tulla. Avointa perhekerhoa pidettiin viihtyisänä kaikkine aktiviteetteineen ja sen ilmapiiri koettiin hyväksi ja kodikkaaksi. Perhekerhotoiminnan toivottiin jatkuvan alueella ja kerhon toivottiin kokoontuvan nykyistä useammin. Palauteosiossa nousi esille myös panostaminen avoimen perhekerhon mainontaan.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyötutkimuksemme toteutettiin Helsingin Mikaelin seurakunnan avoimessa perhekerhossa. Tulokset osoittavat avoimen perhekerhon olevan merkittävä vertaistuen lähde vanhemmuuden tukemisessa: vertaistuki koettiin selkeästi tärkeimmäksi tekijäksi saada tukea vanhempana olemiseen. Syy vertaistukitoimintaan osallistumiseen on kuulluksi ja ymmärretyksi tulemisen tunne paremmin kuin missään muualla. Vertaistukiryhmä voi olla ainoa paikka, jossa osanottaja tulee kuulluksi omine ongelmineen, kysymyksineen, tunteineen ja ajatuksineen. Vertaistukena saatu empatia on myös eri luokkaa kuin esimerkiksi ammattilaisilta, perheeltä tai ystäviltä saatu. (Laimio & Karnell 2010, 18.)

Avoimessa perhekerhossa vanhemmat saivat jakaa kokemuksiaan ja näkemyksiään lapsiperheen arjesta kukin omasta elämäntilanteestaan käsin. Keskustelemalla, kuuntelemalla ja yhdessä olemalla vanhemmat ymmärsivät, että myös muilla on samankaltaisia asioita ja ongelmia elämässään. Heistä tuntui huojentavalta saada tietää, etteivät he painiskele näiden asioiden kanssa yksin. Vertaistuessa nojataan muun muassa kokemustietoon, vastavuoroisuuteen, yksilöllisen kokemuksen muuntumiseen yhteiseksi sekä autettavien toimimiseen toistensa auttajina (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos i.a.). Vertaistuen kautta ihmiselle tulee kokemus, että hän ei ole tilanteessaan yksin. Toisten samankaltaisia asioita kokeneiden tapaaminen auttaa näkemään ja ymmärtämään omia oloita ja tuntemuksia prosessiin kuuluvina ja normaaleina reaktioina. (Sosiaaliportti i.a.; Laimio & Karnell 2010, 19.)

Tuloksista käy ilmi, että perhekerhossa vaihdettiin ahkerasti lastenkasvatusvinkkejä. Kasvattajat kokivat tämän hyödyllisenä. Vertaistuen kautta osallistujat saavat omaan tilanteeseensa liittyvää tietoa ja käytännön vinkkejä, jotka auttavat selviytymään paremmin arjessa (Sosiaaliportti i.a.). Avoimessa perhekerhossa käytyjen yhteisten keskustelujen koettiin kannustavan, antavan voimaa ja auttavan jaksamaan arjessa. Omaan vanhemmuuteen saatiin tukea ja jaksamista. Parhaimmillaan vertaistuki johtaakin yksilöiden ja ihmisryhmien voimaantumiseen. Vertaistuen avulla ihminen voi löytää ja tunnistaa omat voimavaransa

sekä vahvuutensa. Vertaistuessaa omaan tilanteeseen voi avautua myös kokonaan uusi näkökulma. Vertaiset voivat olla prosesseissaan eri vaiheissa, jolloin omaan tilanteeseen saa uutta perspektiiviä. (Sosiaaliportti i.a.)

Vertailimme tutkimuksemme tuloksia aikaisempiin vastaavanlaisiin opinnäytetyötutkimuksiin, jotka tukevat kyselymme tuloksia. Lindqvist ja Parhiala (2006, 46) selvittivät opinnäytetyössään äitien kokemuksia Malmin Suurmetsän perhekerhosta ja heidän tutkimuksensa osoitti, että perhekerhosta koettiin saavan tukea vanhemmuuteen vertaistuen kautta. Kontaktien luominen vertaisiin perhekerhotoiminnassa nousi esille tärkeänä tekijänä myös Raution ja Venton (2010, 41) sekä Neuvosen (2008, 20) opinnäytetyötutkimuksissa. Vertaistuen merkityksellisyyden puolesta puhuvat myös Kyllösen ja Luokkasen (2006) Oulun Tuiran seurakunnan perhekerhoista tekemän opinnäytetyökyselyn tulokset. Kyllösen ja Luokkasen (2006, 19–20) tutkimuksessa sosiaalinen tuki ilmeni vertaistukena kerhossa käyvien keskuudessa. Samanlaisessa elämäntilanteessa olevat vanhemmat kokivat sekä saavansa että antavansa tukea, joka auttoi jaksamaan arjessa.

Tutkimuksemme tulokset osoittavat, että kasvattajat kokivat lasten saavan eniten tukea toisista lapsista ja heidän seurastaan avoimessa perhekerhossa. Ollessaan vuorovaikutuksessa sekä samanikäisten että eri-ikäisten lasten kanssa, lapsi joutui uusiin tilanteisiin ja sai näin kokemusta erilaisesta sosiaalisesta kanssakäymisestä. Samalla hän oppi tärkeitä sosiaalisia taitoja. Lapsen kokemusmaailma rikastuu entisestään, kun uudet tilanteet ja uudet ihmiset antavat mahdollisuuden harjoitella, millä tavoin lapsen kannattaa käyttäytyä ja olla suhteessa toisiin ihmisiin (Mannerheimin Lastensuojeluliitto i.a.).

Myös perhekerhon työntekijöiden koettiin tukevan ja opastavan lapsia ryhmätilanteissa. Vuorovaikutustaidot, ryhmässä toimimisen valmiudet ja herkkyys yhteistyöaloitteille kuuluvat lapsen sosiaaliseen kehitykseen. Aikuisten tulee seurata lasten keskinäisiä vuorovaikutussuhteita ja havainnoida niitä, jonka lisäksi heidän tulee kiinnittää huomiota lasten rooleihin ja asemaan ryhmässä. (Piironen-Malmi & Strömberg 2008, 94.)

Lapsen itsetunnon kehityksen koettiin saavan avoimessa perhekerhossa uusia virikkeitä ja sysäyksiä vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten kanssa. Kerhossa lapsi vaikutti ympäristöönsä ja sai palautetta toiminnastaan ja tunteistaan. Tätä palautetta lapsen koettiin tarvitsevan oman minänsä rakennusaineeksi. Lasten kerhosta saama sosiaalisen kehityksen tuki nousi esille myös Lindqvistin ja Parhialan (2006, 46) sekä Neuvosen (2008, 25–26) opinnäytetöissä.

Kasvattajat kokivat, että avoimen perhekerhon iloisessa ja lapsimyönteisessä ilmapiirissä lapsi sai onnistumisen kokemuksia, jotka vahvistivat hänen itseluottamustaan. Myös perhekerhon työntekijöiden koettiin aktivoivan ja opastavan lapsia kerhon toimintahetkissä, jolloin lapset uskaltautuivat ja innostuivat osallistumaan. Erilaisissa tilanteissa ja eri henkilöiden kanssa lapselle kehittyi joustavia taitoja ja hänestä tulee entistä aktiivisemmin ympäristöön vaikuttava yksilö (Mannerheimin Lastensuojeluliitto i.a.).

Kasvattajien kokemuksen mukaan työntekijöiden ohjatessa avoimen perhekerhon toimintaa lapsilla oli mahdollisuus olla muidenkin aikuisten kuin omien vanhempiensa seurassa. Työntekijät kannustivat ja tukivat lapsia, mutta myös kielivät heitä tarpeen tullen. Näin lapset oppivat tottelemaan omien vanhempiensa lisäksi muitakin aikuisia. Vaikka omat vanhemmat ovat koko lapsuuden ajan merkityksellisimpiä ihmisiä, lapsen on tärkeää saada kokemusta myös muiden ihmisten kanssa toimimisesta. Turvallisuutta lapselle luovat hänen vähitellen sisäistämänsä säännöt siitä, mikä on sopivaa ja mikä ei. Lapsen on koettava sopivassa määrin pettymyksiä, jotta hänelle kehittyi kyky sietää kielteisiäkin tunteita. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto i.a.)

Opinnäytetyötutkimuksemme tuloksista käy ilmi, että kirkkohetken sisältöineen koettiin tukevan parhaiten kristillisen perinteen välittämistä avoimessa perhekerhossa. Kaikkein tärkeimpänä kirkkohetken sisällössä koettiin rukoileminen ja virsien tai hengellisten laulujen laulaminen. Kristillisten juhlien viettämisen, kristillisten arvojen vaalimisen sekä Taivaan Isästä puhumisen koettiin myös tukevan kristillisen perinteen välittämistä. Kristilliseen uskoon ja elämään liittyvä toiminta, kuten hartaudet, laulut ja kirkkovuoden vietto, tukevat perheitä ja siten lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia (Seurakuntien Lapsityön Keskus i.a. b).

Tulokset osoittavat, että kasvattajat pitivät kristillisiä leikkejä lasten kannalta tärkeinä avoimen perhekerhon kirkkohetkissä. Holmin (2004, 43–44) mukaan kaikkein tärkeintä lapsille on riitti, uskonnon toiminnallinen harjoittaminen. Lapsille suunnattu teologia onkin pääasiassa kertomuksia, lauluja, leikkejä ja pelejä, joissa on hengellinen ja moraalinen sisältö. Ne toimivat samalla tavalla kuin sadut.

Leikin avulla kasvattajat kokivat lapsen käsittelevän itselleen epäselvää, pelottavaa tai tuntematonta, jollaista myös moni uskontoon liittyvä asia voi olla. Räsänen (2008, 300) mukaan lapsi käsittelee leikkiessään vaikeasti hallittavia tai hahmoteltavia asioita. Kuurnen (2005, 36–37) mukaan lapsi käsittelee leikkiesään omaa sisäistä tilaansa: sen tuttua, tuntematonta, onnellista tai tuskaista puolta. Leikkiessään lapsi siirtyy myös hengellisiin tarinoihin. Raamatun tarinat rikastavat lapsen identiteettiä, ja hengellinen todellisuus alkaa rakentua psyykkisen minän perustaksi ja turvaksi. Aidoimmillaan lapsi saa sisäisen hengellisyytensä avulla itseluottamusta, turvaa ja voimaa. Lapsen uskon maailmassa mielikuvituksen käyttö on keskeistä metaforien, symbolien, kertomusten ja liturgian käytössä (Tirri 2004, 129). Lapsen mielikuvitus on keskeinen spirituaalisen herkkyyden kanava (Hay 2006 b, 74).

Tuloksista käy ilmi, että avoimen perhekerhon koettiin välittävän kristillisiä perinteitä, joita perheissä ei tulisi muuten muistettua. Tulokset osoittavat myös, että kristillisen kasvatuksen antaminen saattaa tuntua kasvattajista haasteelliselta. Kirkon varhaiskasvatuksen haasteena ja tehtävänä onkin vanhempien tukeminen kristillisen kasvatuksen antamisessa, jos ja kun vanhemmilta puuttuu oma kokemus tästä ja kristillisen perinteen siirtämisestä (Seurakuntien Lapsityön Keskus i.a. b).

Kristillisen perinteen välittämiseen oli saatu tukea myös jakamalla ajatuksia muiden avoimessa perhekerhossa kävijöiden kanssa. Perhekerho tarjoaakin kotona oleville vanhemmille vertaistukiryhmän, jossa he saavat jakaa oman elämänsä haasteita ja kysymyksiä toistensa kanssa (Seurakuntien Lapsityön Keskus i.a. b).

Lisäksi työntekijöiden koettiin välittävän kristillistä perinnettä kokonaisvaltaisesti kaikessa avoimen perhekerhon toiminnassa. Seurakunnan työntekijät toimivat avoimessa perhekerhossa asiantuntijoina ja perheen tukena kristillisen kasvatuksen kysymyksissä. He voivat ottaa esille näitä aiheita luontevasti ja rohkeasti ja pohtia niitä yhdessä vanhempien kanssa. (Seurakuntien Lapsityön Keskus i.a. b.) Lisäksi avoin perhekerho koettiin luontevaksi tavaksi olla mukana seurakunnan toiminnassa ja osallisena seurakuntayhteisössä.

Verratessamme tutkimuksemme tuloksia aikaisempiin vastaaviin tutkimuksiin, totesimme, ettei hengellisyyttä ollut välttämättä koettu tärkeänä tekijänä seurakunnan perhekerhoissa. Raution & Vennon (2010, 42) opinnäytetyötutkimuksen tulokset osoittivat, etteivät vanhemmat kokeneet hengellisyyttä tärkeäksi, eikä hengellistä toimintaa kaivattu kerho-ohjelmaan. Omat tutkimustuloksemme puhuivat kuitenkin suurelta osin kerhotoiminnan hengellisen sisällön tärkeyden puolesta.

Kehittämisehdotusten osalta opinnäytetyötutkimuksemme nosti selkeästi esille kolme eri kehittämiskohdetta avoimen perhekerhon toiminnassa. Näitä ovat kasvattajille suunnatut keskustelut, erilaiset retket sekä avoimen perhekerhon viikko-ohjelma ja sen epäselvyys.

Ensinnäkin kasvattajat toivoivat lisää heille suunnattuja, ohjattuja keskustelutuokioita vaihtuvilla teemoilla. Heille olisi mieluisaa ehdottaa näiden keskustelujen teemoja itse. Lisäksi vanhemmille tai kasvattajille toivottiin ylipäättään omaa ohjelmaa, joka perustuisi eri aihepiireihin. Suurin osa toivotuista aiheista oli lapsiperheen arkeen liittyviä. Suosituimpia teemoja olivat vanhemmuus ja sen voimavarat, arjessa jaksaminen, lapsen kasvatusta, lapsen kasvu ja kehitys sekä äitiys ja lapsen syntymä. Lisäksi toivottiin erilaisia ajankohtaisia, raamatullisia ja vuodenaikoihin sopivia teemoja.

Toiseksi kasvattajat toivoivat erilaisia, yhteisiä retkiä. Retkien toivottiin sopivan myös pienille lapsille ja niiden toivottiin ajoittuvan viikonloppuun, jolloin toinenkin vanhempi pääsisi mukaan. Avoimen perhekerhon kautta toivottiin saavan myös yleisesti tietoa kaikista seurakunnan järjestämistä retkistä.

Kolmanneksi kasvattajat toivoivat parannusta perhekerhon viikko-ohjelman epäselvyyteen, joka tuntui tuottavan päänvaivaa. Tutkimukseemme vastanneille oli välillä epäselvää, mikä kerhokerta oli kulloinkin kyseessä: muskari, kirkko- vai puuhahetki. Viikko-ohjelma toivottiin jatkossa voivan tarkistaa esimerkiksi internetistä.

Kyselyymme vastasi 40 vanhempaa ja kolme isovanhempaa. Kysyttäessä osallistujilta heidän tyytyväisyyttään avoimen perhekerhon toimintaan, 60 % vastaajista kertoi olevansa toimintaan erittäin tyytyväisiä ja 35 % melko tyytyväisiä. 5 % vastasi olevansa melko tyytymättömiä. Myös Kyllösen ja Luokkasen (2006), Lindqvistin ja Parhialan (2006), Neuvosen (2008) sekä Raution ja Vennon (2010) opinnäytetyötutkimuksista kävi ilmi, että vanhemmat olivat pääasiassa tyytyväisiä perhekerhotoimintaan. Näin ollen aiemmat opinnäytetyöt tukevat kyselytuloksiamme. Lisäksi tutkimustuloksemme osoittavat, että aiemmin toimintaan mukaan tulleiden vastaajien tyytyväisyydessä perhekerhoon ei ollut eroa uusiin kävijöihin verrattuna.

Taustatiedoilla ja avoimien kysymysten vastauksilla ei pääsääntöisesti muutenkaan ollut yhteyttä. Tuloksista kävi kuitenkin ilmi, että isovanhempien vastausaktiivisuus oli alhaisempi vanhempien antamiin vastauksiin verrattuna. Samoin juuri toimintaan mukaan tulleiden vastausaktiivisuutta ja vastausten sisällön kattavuutta rajoitti vähäinen kokemus kerhotoiminnasta. Lapsen tai lasten ikä vaikutti puolestaan vastausten sisältöön siten, että aivan pienten lasten vanhempien oli vaikeampi vastata esimerkiksi lapsen kehitystä koskeviin kysymyksiin.

9 POHDINTA

9.1 Eettisyys ja luotettavuus

Laadullista tutkimusta tehdessä on syytä kiinnittää huomiota tutkimuksen eettisyyteen. Eettinen kestävyys on tutkimuksen luotettavuuden toinen puoli ja se koskee myös tutkimuksen laatua. Laadullinen tutkimus ei välttämättä ole laadukasta tutkimusta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 127.) Tutkimuksessa tulee esittää täsmällisesti tutkimusongelma, tutkimuskysymykset sekä tavoitteet. Sama koskee tutkimusmenetelmää, aineiston keräämistapaa, teoreettista viitekehystä ja analyysitapaa sekä tutkimustuloksia ja johtopäätöksiä. (Vilkkä 2005, 28.) Esimerkiksi valittu tutkimusasetelma tai tutkimussuunnitelman ja raportoinnin laatu vaikuttavat tutkimuksen luotettavuus- ja arviointikriteereihin ja sitä kautta tutkimuksen eettisyyteen. Hyvä tutkimus on eettisen sitoutuneisuuden ohjaama. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 127.)

Opinnäytetyön eettisten ratkaisujen tavoitteena on muun muassa ihmisten kunnioittaminen, tasa-arvoinen vuorovaikutus sekä oikeudenmukaisuuden korostaminen. Eettisyys näkyy myös kriittisenä asenteena vallitsevia käytäntöjä ja tarjottuja tietoja kohtaan, sillä rakentava kriittisyys luo pohjan mahdollisimman hyvien ammattikäytäntöjen kehittämiseksi ja niiden jatkuvalle arvioinnille. (Diaconia-ammattikorkeakoulu 2010, 11.)

Opinnäytetyöprosessissa eettisyys merkitsee sitä tapaa, jolla opiskelija ja ohjaaja suhtautuvat työhönsä, sen mahdollisiin ongelmiin sekä niihin henkilöihin, joiden kanssa sitä tehdään. Eettinen asenne näkyy myös siinä, miten työn aihe valitaan, miten tietoa hankitaan, miten prosessista ja tuloksista puhutaan ja miten tuloksia sovelletaan käytäntöön. Niin aiheen ja käytettävien metodien valintaan, työskentelyyn, julkaisemiseen kuin soveltamiseenkin sisältyy eettisiä valintoja. Opinnäytetyöltä edellytetään rehellisyyttä ja läpinäkyvyyttä. Moraalisiin velvollisuuksiin opinnäytetyötä tehdessä kuuluu myös olennaisesti lähdekritiikki, sillä tiedon luotettavuus, soveltuvuus ja taustalla olevat motiivit tulisi tarkistaa. Lisäksi tutkijan etiikka näkyy sopimusten noudattamisessa esimerkiksi aikatau-

lujen ja tutkimuksen sovitun sisällön osalta. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 11–12.)

Eettiset kysymykset ovat siis koko tutkimustoiminnan lähtökohta eivätkä ne koske vain joitakin yksittäisiä tutkimuksen osa-alueita (Tuomi 2007, 143). Laadullisessa tutkimuksessa tutkija itse ja hänen rehellisyytensä ovat kriteeri luotettavuudelle. Syy tähän on se, että arviointi kohdistuu tutkijan tutkimuksessaan tekemiin tekoihin, valintoihin ja ratkaisuihin. (Vilkkä 2005, 158–159.)

Itse pyrimme toteuttamaan tutkimuksen eettisesti sen joka vaiheessa. Opinnäytetyömme aihe valittiin työelämäyhteistyötahon ehdoilla ja sen tarpeista käsin. Se halusi selvittää asiakkaiden tyytyväisyyttä toimintaansa kohtaan, joten toteutimme asiakastyytyväisyyskyselyn. Kyselyn sisältöä suunnittelimme yhdessä työelämäyhteistyötahon kanssa. Opinnäytetyöprosessin alussa selvitimme luvan tutkimuksemme tekemiseen ja erillistä lupaa ei tarvittu. Opinnäytetyön työelämäyhteistyösopimuksen teimme suullisesti. Koimme myös tärkeänä informoida ja kertoa tutkimuksesta ja sen tavoitteista avoimesti kaikille seurakunnan työntekijöille ja kyselyyn vastanneille kasvattajille.

Kyselylomaketta tehdessä pyrimme laatimaan kysymyksiä, joilla saisimme vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Pyrimme muotoilemaan kysymykset mahdollisimman selkeiksi väärinymmärrysten välttämiseksi. Validius eli pätevyys tarkoittaa esimerkiksi tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä asiaa, mitä pitääkin mitata. Vastaajat saattavat käsittää kysymykset aivan toisin, kuin tutkija on ajatellut. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231–232.)

Eettisyys ja luotettavuus näkyivät opinnäytetyössämme myös siten, että annoimme työelämäyhteistyötaholle mahdollisuuden arvioida kyselylomaketta ja tehdä siihen muutosehdotuksia ennen varsinaisen kyselytutkimuksen aloittamista. Annoimme työmme luettavaksi myös ennen opinnäytetyön esitarkistukseen jättämistä, jolloin Mikaelin seurakunnalla oli mahdollisuus ehdottaa siihen korjauksia. Pidimme työelämäyhteistyötahon yhteyshenkilömme muutenkin ajan tasalla työmme tilasta ja vaiheista koko opinnäytetyöprosessin ajan. Opinnäytetyötutkimuksemme eettisyyttä ja luotettavuutta tuki sekin, että kyselymme vas-

tanneet vanhemmat ja isovanhemmat täyttivät kyselylomakkeet itse ja vastasivat niissä esitettyihin kysymyksiin vapaasti. Siten he saivat ilmaista oman mielipiteensä, ilman että olisimme johdatelleet heitä vastaamaan niihin haluamallamme tavalla.

Vilkan (2006, 113) mukaan tutkijan on pidettävä aina lupauksensa tutkimuskohteen jäsenille, eli hän ei saa koskaan rikkoa antamaansa vaitiololupausta ja salassapitovelvollisuutta. Tämä liittyy periaatteeseen ihmisten yksityisyyden kunnioittamisesta ja suojelemisesta. Aineiston keräämisessä, käytössä ja säilyttämisessä sitouduimme siihen, ettei tutkimuksen yhteydessä saatuja tietoja luovutettu ulkopuolisille eikä materiaalia käytetty muuhun kuin sovittuun tarkoitukseen. Tutkimuksessamme taataan myös siihen osallistuneiden nimettömyys: työstämme ei käy ilmi kenenkään henkilötietoja.

Tutkimuksemme luotettavuuteen vaikutti positiivisesti se, että teimme tutkimuksen parityönä. Ajatustenvaihto tutkijaparin kanssa etenkin kyselytulosten analysointivaiheessa lisäsi mielestämme tutkimuksen luotettavuutta. Negatiivisesti luotettavuuteen vaikutti mahdollisesti se, ettei meillä ollut aiempaa kokemusta kyselytutkimuksen tekemisestä.

Olemme pyrkineet huomioimaan eettisyyden, luotettavuuden ja ammattieettiset periaatteet koko opinnäytetyöprosessin ajan. Olemme käyttäneet opinnäytetyömme tekemisessä luotettavaa, ajankohtaista sekä monipuolista lähdemateriaalia ja tarkastelleet sitä myös kriittisesti. Ajankohtaisia lähteitä olemme täydentäneet muutamilla aihealueisiimme liittyvillä klassikkoteoksilla, jotka tukevat teoriapohjan rakentumista. Olemme merkinneet lähdeviitteet oikeaoppisesti, jotta lukijan olisi helpompi löytää sama lähde omiin käsiinsä. Tutkimus noudattaakin sitä paremmin hyvää tieteellistä käytäntöä, mitä tarkempaa ja huolellisempaa viittaaminen ja lähdeviitteiden merkitseminen on (Vilka 2005, 32). Tutkimuksessa tulee ottaa huomioon myös tieteellinen kirjoittamistapa (Vilka 2006, 115). Tätä olemme noudattaneet käyttämällä hyvää yleiskieltä ja kirjoittamalla selkeästi, johdonmukaisesti, havainnollisesti sekä kieliopillisesti ja kieliteknisesti asianmukaisella tavalla.

9.2 Prosessin arvioiminen ja ammatillinen kasvu

Opinnäytetyön tekeminen on ollut meille monella tapaa myönteinen oppimiskokemus, vaikka se onkin ollut melkoinen prosessi. Olemme olleet sitoutuneita työhön alusta asti, mutta prosessin yhdistäminen työ- ja yksityiselämään ei ole sujunut aina ongelmitta. Opinnäytetyö oli ensimmäinen toteuttamamme laajempi projekti. Olemme saaneet paljon uutta tietoa kirkon perhetyöstä ja perhekerhotoiminnasta sekä erilaisista tutkimusmenetelmistä. Laadulliseen tutkimukseen paneutuminen ja kyselytutkimuksen tekeminen kokonaisuudessaan ovat antaneet arvokasta kokemusta tutkimusprosessista, kyselyn työstämisestä ja vastausten analysoinnista. Opinnäytetyötä tehdessä olemme perehtyneet laajaan ja työmme kannalta oleelliseen lähdeaineistoon, jonka kautta tietomme ovat karttuneet ja taitomme kehittyneet.

Opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa olisimme voineet perehtyä vielä enemmän aikaisempiin tutkimuksiin, joihin tutustumisen avulla olisimme voineet saada laajempaa käsitystä aihealueesta sekä hahmottaa kokonaisvaltaisemmin tutkimusprosessia. Kyselylomakkeen laatimiseen olisimme voineet käyttää enemmän aikaa tehdäksemme siitä entistäkin helpomman täyttää. Joitakin kyselylomakkeen kysymyksiä ja sanoja olisimme voineet myös muotoilla paremmin. Esimerkiksi sana kasvatusyhteistyö oli muutamalle vastaajalle vieras. Lisäksi kysely olisi ollut hyvä koetäyttää ennen kenttätöiden aloittamista, jotta meille olisi selvinnyt esimerkiksi lomakkeen täyttämiseen kuluva keskimääräinen aika. Edellä mainitut seikat huomioimalla olisimme voineet saada kokoon entistäkin kattavamman ja laadukkaamman tutkimusaineiston. Opinnäytetyölle asettamamme tavoitteet ovat tarkentuneet prosessin aikana, ja olemme kehittyneet oman työmme kriittisinä reflektioijina.

Yhteistyötaitomme ovat kehittyneet opinnäytetyöprosessin myötä, kun olemme työskennelleet yhteistyössä toistemme, työelämäyhteistyötahon, perheiden sekä ohjaavien opettajien kanssa. Työmme yhteisen tavoitteen eteen on ollut määrätietoista ja johdonmukaista, kun vain ensin pääsimme työssämme monien mutkien kautta alkuun. Olemme pohtineet yhdessä erilaisia vaihtoehtoja työn eri vaiheissa ja oppineet perustelemaan omia näkökantojamme. Olemme työstä-

neet opinnäytetyötämme sekä yhdessä että erikseen, mikä on tuonut työskenteleeseen virkistävää vaihtelua prosessin aikana.

Sosionomi (AMK) -tutkinnon ammatillisiin kompetensseihin kuuluvat sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmän osaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämisosaaminen sekä johtamisosaaminen (Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2010, 2–3). Opinnäytetyöprosessin aikana koemme kehittyneemme erityisesti eettisen osaamisen, asiakastyön osaamisen sekä tutkimuksellisen kehittämisosaamisen osa-alueilla.

Eettiseen osaamiseen kuuluu sosiaalialan arvojen ja ammattieettisten periaatteiden sisäistäminen sekä sitoutuminen toimimaan niiden mukaisesti. Sosionomin on kyettävä ottamaan huomioon jokaisen yksilön ainutkertaisuus sekä edistettävä tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta. Asiakastyön osaamiseen kuuluu puolestaan muun muassa se, että sosionomi osaa luoda asiakkaan osallisuutta tukevan ammatillisen vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen. (Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2010, 2.)

Lastentarhanopettajan ammattietiikan eettisten periaatteiden taustalla olevat arvot ovat ihmisarvo, totuudellisuus, oikeudenmukaisuus ja vapaus. Hyvä ammattietiikka on lastentarhanopettajan työssä ennen muuta ammatillinen voimavara. Se ohjaa lastentarhanopettajan ammatillisia vuorovaikutussuhteita sekä hänen suhdettaan omaan työhön ja vastuuseen. Myös yhteistyö lasten vanhempien kanssa on olennainen osa ammatillista varhaiskasvatusta. (Lastentarhanopettajaliitto i.a., 3.)

Opinnäytetyöprosessin aikana osallistuimme Mikaelin seurakunnan avoimeen perhekerhoon, jossa toimimme yhdessä seurakunnan työntekijöiden sekä kerhossa käyvien vanhempien, isovanhempien ja lasten kanssa. Yhteistyömme heidän kanssaan oli toimivaa ja sujui hyvässä hengessä. Kohtasimme jokaisen ihmisen kunnioittavasti ja suvaitsevasti. Lisäksi sitouduimme toiminnassamme kunnioittamaan näiden perheiden yksityisyyden suoja.

Alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä kanssa työskentely opinnäytetyöprosessin aikana tuki omalta osaltaan ammatillista kasvuamme tavoitellessamme lastentarhanopettajan kelpoisuutta. Koulutuksen tuomien taitojen lisäksi varhaiskasvatuksen ammatilliseen osaamiseemme on vaikuttanut molempien aikaisempi työ- sekä elämäkokemus.

Tutkimukselliseen kehittämisosaamiseen kuuluu reflektiivisen, tutkivan ja kehittävänsä työtöteen sisäistäminen. Kehittämisosaamisen myötä sosionomi osaa suunnitella, toteuttaa, arvioida ja raportoida sosiaalialan kehittämishankkeita. (Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2010, 2–3.) Opinnäytetyöprosessin aikana saimme kokemusta asiakastytytyväisyyskyselytutkimuksen suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Erityisesti opimme suunnittelu- ja arviointivaiheiden tärkeyden kaikessa toiminnassa. Kokonaisuutena opinnäytetyöprosessi on opettanut meitä toimimaan tavoitteellisesti tietyn päämäärän saavuttamiseksi. Päätimme tehdä opinnäytetyön parityönä, koska parityöskentely antaa paremmat mahdollisuudet reflektointiin. Opinnäytetyön tekemisen myötä olemme saaneet valmiuksia samankaltaisen tutkimuksen toteuttamiseen myös tulevaisuuden työtehtävissämme. Jatkossa meillä on myös entistä paremmat valmiudet suunnitella, toteuttaa ja arvioida omaa toimintaamme.

9.3 Kirkon alan ammatillisuus

Kirkon työntekijöiksi valmistuvien tehtävänä on ennen muuta tukea ihmisiä eettisten ratkaisujen tekemisessä sekä spiritualiteetin ja kristillisen elämäntavan toteuttamisessa. Uusien toimintamallien etsiminen on välttämätöntä, jotta seurakuntalaiset voivat liittyä kristilliseen seurakuntaan ja etsiä oman elämänsä mielekkyyttä. Uusien toimintamallien löytämiseksi tarvitaan puolestaan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 28–29.)

Toinen opinnäytetyömme ydinteemoista oli kristillisen perinteen välittäminen. Kartoitimme teeman avulla sitä, miten Mikaelin seurakunnan avoin perhekerho tukee kristillisen perinteen välittämistä. Tutkimme myös, miten kerho tukee van-

hemman tai isovanhemman omaa hengellisyyttä, jonka lisäksi opinnäytetyötutkimuksemme käsitteli lapsen hengellistä kehitystä ja sen tukemista. Siten työmme tuki sisältönsä puolesta myös kirkon alan ammatillisuuden kehittymistä.

Individualismi on haastanut perinteiset yhteisöön kuulumisen ja osallistumisen tavat myös yhä enemmän uskonnollisessa elämässä. Suomalaisten arvomaailman muutokset ovat heijastuneet kirkkoon ja tuoneet sille muutosvaatimuksia. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012, 7.) Siksi kirkon tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnalle on selkeä tarve. Tutkimusaiheemme olikin työelämäyhteistyötahon tarpeista lähtöisin oleva. Tutkimuksen avulla seurakunta halusi selvittää avoimessa perhekerhossa käyvien toiveita toiminnan suhteen, jotta se pystyisi kehittämään edelleen toimintaansa. Tutkimuksemme tuotti tavoitteensa mukaisesti uutta ja ajankohtaista tietoa perhekerhotoiminnasta seurakunnan lapsi- ja perhetyön käytettäväksi. Tiedon avulla toimintaa on mahdollista kehittää entistä paremmin ja tarkoituksenmukaisemmin kävijöiden tarpeita vastaavaksi. Lisäksi toiminnan kehittämisen myötä avoimeen perhekerhoon voidaan tavoitella uusia ja useampia kävijöitä.

Diakoniatyöntekijän ydinosaamisalueisiin kuuluvat hengellisen työn osaaminen, diakonisen asiakastyön osaaminen, kirkon organisaation tunteminen ja yhteistyötaidot sekä yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen osaaminen. Diakoniatyöntekijä omaa kristillisen ihmiskäsityksen sekä arvo- ja tiedollista osaamista kristillisen uskon keskeisestä sisällöstä. Diakoniatyöntekijä tunnistaa myös ihmisten erilaisia hengellisiä ja sielunhoidollisia tarpeita sekä on avoin omalle persoonalliselle ja hengelliselle kasvulle. (Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a.) Kirkollisen alan koulutus on kasvattanut paljolti omaa hengellisyyttä ja vahvistanut osaltaan itse-tuntemusta. Koulutuksen kautta on saanut ammatillisia valmiuksia toimia kirkon diakoniatyössä.

Lisäksi kirkollinen koulutus on tarjonnut sellaisia valmiuksia, joita voi hyödyntää päiväkodin varhaiskasvatustyössä. Kirkollinen koulutus tarjoaa hyvät valmiudet uskontokasvatuksen toteuttamiseen päiväkodissa. Lisäksi lastentarhanopettajana voi toimia esimerkiksi yhdyshenkilönä päiväkodin ja seurakunnan välillä. Lapsella on kuitenkin oikeus saada uskonto- ja katsomuskasvatusta osana ko-

konaisvaltaista kehitystään. Lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti päivähoiton tulee tukea lapsen uskonnollista kasvatusta (Laki lasten päivähoitosta 1973). Tähän ei saisi vaikuttaa kasvattajien omat asenteet tai yleinen arvostus aihetta kohtaan. Uskonnollis-katsomuksellisia sisältöjä ja tavoitteita tulisi toteuttaa päivähoitossa yhtä lailla kuin muitakin kasvatuksen sisältöalueita. Jokaisen uskonnon ja omantunnon vapauteen sisältyy kuitenkin oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaumusta ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan (Suomen perustuslaki 1999).

9.4 Jatkotutkimusaiheista

Jatkotutkimusaiheita pohtiessamme mieleemme nousi maahanmuuttajien näkökulma avoimen perhekerhon toiminnassa. Maahanmuuttajuus on kuitenkin vahvasti läsnä Mikaelin seurakunnan alueella. Tämän vuoksi olimme hämmästyneitä, kun emme kohdanneet kerhopisteissä maahanmuuttajaperheitä kyselytutkimusta tehdessämme. Kokemuksemme mukaan he puuttuivat toiminnasta lähes kokonaan.

Avoin perhekerho voisi osaltaan toimia maahanmuuttajille matalan kynnyksen palveluna, joka edistäisi osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja vertaisverkostojen syntymistä. Samalla heillä olisi mahdollisuus tutustua asuinalueensa suomalaiseen väestöön ja solmia kontakteja. Parhaimmillaan tämä voisi luoda aivan uudenlaista yhteyttä erilaisten ihmisten välille, romuttaa ennakkoluuloja ja edistää suvaitsevaisuutta.

Etenkin lasten olisi tärkeä oppia pienestä pitäen kunnioittamaan ja suvaitsemaan muita kulttuureita. Lasta tulee suojella toiminnoilta, jotka voivat kasvattaa hänessä taipumuksia esimerkiksi uskonnolliseen tai rodulliseen syrjintään. Lisäksi lasta on kasvatettava suvaitsevaisuuteen ja ymmärrykseen kansojen välisen ystävyuden ja rauhan hengessä. (Unicef 2010.) Avoimen perhekerhon kävijäkunnan monikulttuuristuminen tukisi muun muassa lasten suvaitsevaisuuden kehittymistä uusia ihmisiä ja kulttuureita kohtaan. Tulevaisuudessa olisi tarpeen

tutkia, millä tavoin alueen maahanmuuttajaperheet voisivat löytää Mikaelin seurakunnan avoimen perhekerhon. Jatkossa perhekerhotoiminnan suunnittelussa voitaisiin miettiä, millaisella mainonnalla ja yhteistyöllä yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa maahanmuuttajaperheet tavoitettaisiin osaksi perhekerhotoimintaa.

Tulevaisuudessa voisi olla myös mielenkiintoista ja hyödyllistä tutkia ja verrata toisiinsa kahta tai useampaa perhekerhoa esimerkiksi eri puolilla Suomea. Vertailun kohteena voisi olla kerhojen toimintakäytännöt suhteessa siihen, miten hyvin perhekerhotoiminta kohderyhmäänsä palvelee ja tukee. Vastaavalla tutkimuksella voitaisiin selvittää myös esimerkiksi hengellisyyden merkitystä perhekerhoissa kävijöille, sekä sitä, mistä syistä mahdolliset alueelliset erot johtuvat.

Pohtiessamme jatkotutkimusaiheita pinnalle nousi toistuvasti tutkimustuloksissamme vahvasti esille tulleet teemat: vertaistuki ja yhteisöllisyys. Kasvattajat kaipasivat Mikaelin seurakunnan avoimeen perhekerhoon entistäkin enemmän yhteisöllisyyttä lisääviä aktiviteetteja ja toimintaa. Mielestämme tulevaisuudessa tällaisen toiminnan lisäämiseksi ja kehittämiseksi voitaisiin hyödyntää esimerkiksi kehittämishankemuotoisia opinnäytetöitä.

LÄHTEET

- Alasuutari, Pertti 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.
- Alopaesus-Karhunen, Pirkko-Liisa & Wennermark, Pirjo-Liisa 2004. Lapsityö Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa. Teoksessa Leena Heinonen, Juha Luodeslampi & Leena Salmenkari (toim.) Lapsityön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 13–23.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto. Diakoniatyöntekijöiden ydinosaamisalueet. Viitattu 1.4.2013.
<http://www.diak.fi/opiskelu/harjoittelu/Sivut/default.aspx>
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Hay, David 2006 a. Children's Spirituality – What We Know Already. Teoksessa David Hay & Rebecca Nye (toim.) The Spirit of the Child. London; Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers, 49–62.
- Hay, David 2006 b. A Geography Of The Spirit. Teoksessa David Hay & Rebecca Nye (toim.) The Spirit of the Child. London; Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers, 63–78.
- Helsingin kaupunki i.a. Kaupunginosat. Viitattu 10.3.2013.
<http://www.hel.fi/hki/Helsinki/fi/Kaupunginosasivut>
- Helsingin Mikaelin seurakunta 2012. Rakastavan katseen alla. Varhaiskasvatussuunnitelma.
- Helsingin Mikaelin seurakunta i.a. Toiminta. Viitattu 27.2.2013.
<http://www.helsinginseurakunnat.fi/seurakunnat/mikael/toiminta.htm>

- Hiltunen, Aune 2008. Lapsen tapa elää todeksi uskonnolliset, hengelliset ja henkiset asiat ja ilmiöt. Teoksessa Tiina Kangasmaa, Heljä Petäjä & Päivi Vuorelma (toim.) Lapsenkaltainen. Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten Keskus, 69–73.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hokkanen, Liisa 2003. Vapaaehtoinen ja vertainen auttaminen. Teoksessa Merja Laitinen & Anneli Pohjola (toim.) Sosiaalisen vaihtuvat vastuut. Jyväskylä: PS-kustannus, 254–274.
- Holm, Nils G. 2004. Teologiaa lasta varten. Teoksessa Leena Heinonen, Juha Luodeslampi & Leena Salmensaari (toim.) Lapsityön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 25–47.
- Holm, Nils G. 2005. Kehityspsykologisia näkemyksiä uskontokasvatukseen. Teoksessa Päivi Hilska, Arto Kallioniemi & Juha Luodeslampi (toim.) Uskontokasvatus monikulttuurisessa maailmassa. Helsinki: Kirjapaja, 57–78.
- Huhtanen, Kristiina 2005. Sosiaalinen vuorovaikutus perustuu onnistuneeseen kommunikaatioon. Teoksessa Terttu Parkkinen & Soili Keskinen (toim.) Lapsen sosiaalisen kehityksen moninaisuus. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 8–20.
- Hynynen, Noora 2012. Lapsityöntekijä, Mikaelin seurakunta. Helsinki. Henkilökohtainen tiedonanto 7.6.
- Hyväri, Susanna 2005. Vertaistuen ja ammattiauttamisen muuttuvat suhteet. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 214–235.
- Jääskeläinen, Ilkka 2006. Osallisuus hyvän elämän mahdollistajana. Lapset, nuoret ja perheet seurakuntien tekemässä työssä. Teoksessa Jari Helminen (toim.) Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja

terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Jyväskylä: PS-kustannus, 91–116.

Kallioniemi, Arto 2004. Uskonnonpedagogiikka lapsityön taustalla. Teoksessa Leena Heinonen, Juha Luodeslampi & Leena Salmensaari (toim.) Lapsityön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 49–60.

Kallioniemi, Arto 2010. Lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi uskontokasvatuksessa. Teoksessa Martin Ubani, Arto Kallioniemi & Juha Luodeslampi (toim.) Kokonaisvaltainen kasvatus. Lapsi ja uskonto. Helsinki: Lasten Keskus, 169–187.

Kangasmaa, Tiina; Petäjä, Heljä & Vuorelma, Päivi 2008 a. Vasun pedagogiikka. Lapsella on oikeus omaan uskontoon tai katsomukseen. Teoksessa Tiina Kangasmaa, Heljä Petäjä & Päivi Vuorelma (toim.) Lapsenkaltainen. Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten Keskus, 39–41.

Kangasmaa, Tiina; Petäjä, Heljä & Vuorelma, Päivi 2008 b. Vasun pedagogiikka. Lapsen uskonnollinen kehitys. Teoksessa Tiina Kangasmaa, Heljä Petäjä & Päivi Vuorelma (toim.) Lapsenkaltainen. Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten Keskus, 42–46.

Kantola, Ilkka 2004. Lapsityön teologian edellytyksiä. Teoksessa Leena Heinonen, Juha Luodeslampi & Leena Salmensaari (toim.) Lapsityön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 105–117.

Karling, Marjo; Ojanen, Tuija; Sivén, Tuula; Vihunen, Riitta & Vilen, Marika 2008. Lapsen aika. Helsinki: WSOY.

Keltikangas-Järvinen, Liisa 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Helsinki: WSOY.

Kinnunen, Saara 2011. Lapsen usko. Miten tukea lapsen hengellistä kasvua? Helsinki: Uusi Tie.

Kokkonen, Jarmo 2008. Uskonnollisuus ja hengellisyys lapsen maailmassa. Teoksessa Tiina Kangasmaa, Heljä Petäjä & Päivi Vuorelma (toim.)

Lapsenkaltainen. Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten Keskus, 74–81.

Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Kuula, Kari 2002. Ihmisen ikävä – Perhe elämänmuotona. Teoksessa Ann-Mari Holländer ym. (toim.) Koti – kasvun paikka. Kirkon kasvatustoiminnan painopiste vuosiksi 2003-2005. Helsinki: Kirkkohallitus, kirkon kasvatusta ja nuorisotyö, 21–26.

Kuurne, Simo 2005. Leikki – lapsen luontainen tapa elää ja kehittyä. Teoksessa Kalevi Virtanen (toim.) Kohti leikkivää kirkkoa. Helsinki: Lasten Keskus, 34–38.

Kyllönen, Paula & Luokkanen, Johanna 2006. "Se on paikka, jossa tuntee olonsa kotoisaksi ja jossa jokainen saa olla oma itsensä." Äitien kokemuksia Tuiran seurakunnan perhekerhoista sekä niistä saadusta vertaistuesta. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Oulun toimipaikka. Sosiaalialan koulutusohjelma. Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto. Opinnäytetyö.

Laatikainen, Tanja 2010. Johdanto. Teoksessa Tanja Laatikainen (toim.) Vertaistoiminta kannattaa. Helsinki: Asumispalvelusäätiö ASPA, 5–7. Saatavana myös pdf-tiedostona.
http://www.kansalaisareena.fi/Vertaistoiminta_kannattaa.pdf

Laimio, Anne & Karnell, Sonja 2010. Vertaistoiminta – kokemuksellista vuorovaikutusta. Teoksessa Tanja Laatikainen (toim.) Vertaistoiminta kannattaa. Helsinki: Asumispalvelusäätiö ASPA, 9–19. Saatavana myös pdf-tiedostona.
http://www.kansalaisareena.fi/Vertaistoiminta_kannattaa.pdf

Laki lasten päivähoitosta 1997/36, 19.1.1973. Viitattu 1.4.2013.
[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036?search\[type\]=pika&search\[pika\]=p%C3%A4iv%C3%A4hoito](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036?search[type]=pika&search[pika]=p%C3%A4iv%C3%A4hoito)

Lastentarhanopettajaliitto i.a. Lastentarhanopettajan ammattietiikka. Viitattu 25.4.2013.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/45211/Alander_Maria.pdf?sequence=1

- Lindfors, Helena (toim.) 2000. Perhekerhojen yhteisiin hetkiin. Helsinki: Lasten Keskus.
- Lindfors, Helena 2001. Perhetyö. Teoksessa Liisa Luukkonen (toim.) Nollasta neljääntoista. Käsikirja seurakuntien lapsi- ja varhaisnuorisotyöhön. Helsinki: LK-kirjat, 152–163.
- Lindfors, Helena 2008. Perinne elämäksi. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus, 255–282.
- Lindqvist, Heidi & Parhiala, Maria 2006. Äitien kokemuksia perhekerhosta. Malmin seurakunnan Suurmetsän perhekerhon mielipiteiden ja kehittämistarpeiden kartoitus. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Helsingin toimipaikka. Sosiaalialan koulutusohjelma. Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto. Opinnäytetyö.
- Malti Tina, Gummerum Michaela, Keller Monika, Chaparro Maria Paula & Buchmann Marlis 2012. Early Sympathy and Social Acceptance Predict the Development of Sharing in Children. Viitattu 24.4.2013. <http://www.plosone.org/article/info:doi/10.1371/journal.pone.0052017>
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto i.a. Lapsen itsetunnon tukeminen. Vanhempainnetti. Viitattu 9.3.2013. http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/lapsen_itsetunnon_tukeminen/
- Mattila, Sirkka 2008. Uskontokasvatuksen orientaatio. Teoksessa Tiina Kangasmaa, Heljä Petäjä & Päivi Vuorelma (toim.) Lapsenkaltainen. Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten Keskus, 62–68.
- Muhonen, Mervi & Tirri, Kirsi 2008. Mitä on kristillinen kasvatust? Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus, 63–82.

- Neuvonen, Mira 2008. Perhekerho on tarkoitettu kaikille perheenjäsenille. Perheiden kokemuksia Oulun Oulujoen seurakunnan perhekerhoista. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Järvenpään toimipaikka. Sosiaalialan koulutusohjelma. Diakonisen sosiaalityön vaihtoehto. Opinnäytetyö.
- Nylund, Marianne 2005. Vertaisryhmät kokemusten ja tiedon jäsentäjinä. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 195–213.
- Piironen-Malmi, Ulla & Strömberg, Seija 2008. Välittämisen pedagogiikka. Helsinki: Tammi.
- Pulkkinen, Lea 2002. Mukavaa yhdessä. Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Puustjärvi, Anita 2010. Uskonto ja lapsen mielenterveys. Teoksessa Martin Ubani, Arto Kallioniemi & Juha Luodeslampi (toim.) Kokonaisvaltainen kasvatusta. Lapsi ja uskonto. Helsinki: Lasten Keskus, 157–168.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.
- Rautio, Hanna & Vento, Elina 2010. Hei, leikitään yhdessä. Belgian suomalaisen Merimieskirkon perhekerhon vanhempien kokemuksia ja kehittämisideoita perhekerhotoiminnasta. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Pieksämäen toimipaikka. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Riekkinen, Wille 2008. Kristillisen kasvatuksen lähtökohdista. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus, 83–93.
- Räsänen, Antti 2008. Kristillinen kasvatusta teoriassa ja käytännössä. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus, 287–304.

- Seurakuntien Lapsityön Keskus i.a. a. Perhekerhot muotoutuvat osallistujensa tarpeisiin. Viitattu 10.3.2013. http://www.evl-slk.fi/kirkon_varhaiskasvatus/perheet/perhekerhot
- Seurakuntien Lapsityön Keskus i.a. b. Herätteitä kirkon varhaiskasvatussuunnitelmaprosessiin, 7. osa. Kirkon varhaiskasvatuksen haasteita 4-vuotiskertomuksen valossa. Viitattu 9.3.2013. http://www.evl-slk.fi/kirkon_varhaiskasvatus/vake/heratteita_vakeen_osa_7
- Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2010. Esitys sosionomi (AMK) -tutkinnon kompetensseista. Viitattu 1.4.2013. <http://www.diak.fi/opiskelu/harjoittelu/Sivut/default.aspx>
- Sosiaaliportti i.a. Vertaistuki – ”en olekaan ainut”. Viitattu 9.3.2013. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/vertaistuki/>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2007. Seurakuntien perhekerho joustaa perheen mukaan. Viitattu 17.6.2012. <http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/DBE9E46CF545D94CC225735B0045AD16?-OpenDocument&lang=FI>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2008 a. Lapsi on osallinen. Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisen asiakirja. Helsinki: Kirkkohallitus, Kirkon kasvatus ja nuorisotyö. Viitattu 18.3.2013. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/A135233A105C6571C225770000309FFB/\\$FILE/Varhaiskasvkehittamisen_asiakirja.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/A135233A105C6571C225770000309FFB/$FILE/Varhaiskasvkehittamisen_asiakirja.pdf)
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2008 b. Rakkauden lahja. Piispojen puheenvuoro perheestä, avioliitosta ja seksuaalisuudesta. Viitattu 7.3.2013. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/AC5B7C3890F48F5AC22577030038D858/\\$FILE/rakkauden_lahja.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/AC5B7C3890F48F5AC22577030038D858/$FILE/rakkauden_lahja.pdf)
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2009. Minäkö perhetyön tekijä? Suuntaviivoja perhelähtöisen työtteen vahvistamiseen seurakunnassa. Helsinki: Kirkkohallitus. Viitattu 7.3.2013.

[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/6F5D6F8FFAE4F901C225772E004178DF/\\$FILE/Minakoperhetyontekija.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/6F5D6F8FFAE4F901C225772E004178DF/$FILE/Minakoperhetyontekija.pdf)

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012. Haastettu kirkko. Suomen evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2008-2011. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. Viitattu 6.3.2013.

[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/E263C7D8B306DB22C2257A9B002C24EA/\\$FILE/Haastettu%20kirkko.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/E263C7D8B306DB22C2257A9B002C24EA/$FILE/Haastettu%20kirkko.pdf)

Suomen perustuslaki 1999/731, 11.6.1999. Viitattu 1.4.2013.

[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search\[type\]=pika&search\[pika\]=perustuslaki#L2P11](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search[type]=pika&search[pika]=perustuslaki#L2P11)

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos i.a. Vertaisryhmistä voi saada vastavuoroista tukea. Viitattu 9.3.2013.

http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/aiheet/tietopakettit/pelihaitat/rahapeliongelman_hoito_ja_tuki/apu/vertaisryhmat/vertaistuki

Tirri, Kirsi 2002. Lapsen uskon maailma ja sen kohtaaminen. Teoksessa Seija Saarinen (toim.) Kaikille tilaa riittää. Päivähoidon uskontokasvatus. Helsinki: Lasten Keskus, 17–27.

Tirri, Kirsi 2004 a. Spiritualiteetti uskontokasvatuksen näkökulmasta. Teoksessa Leena Heinonen, Juha Luodeslampi & Leena Salmensaari (toim.) Lapsityön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 119–133.

Tirri, Kirsi 2004 b. Spiritualiteetti uskontokasvatuksessa. Teoksessa Lassi Varjo (toim.) Teologian uudet virtaukset. STKS:n symposiumissa marraskuussa 2003 pidetyt esitelmät. Helsinki: Suomalainen teologinen kirjallisuusseura, 132–144.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi, Jouni 2007. Tutki ja lue. Johdatus tieteellisen tekstin ymmärtämiseen. Helsinki: Tammi.

Ubani, Martin 2010. Lapsen kokonaisvaltaisuus uskontokasvatuksessa.

Teoksessa Martin Ubani, Arto Kallioniemi & Juha Luodeslampi

(toim.) Kokonaisvaltainen kasvatus. Lapsi ja uskonto. Helsinki:
Lasten Keskus, 39–53.

Unicef 2010. Lapsen oikeuksien julistus. Viitattu 24.4.2013.

http://www.unicef.fi/lapsen_oikeuksien_julistus

Valli, Raine 2010. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine
Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja
aineistonkeruu. Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä : PS-
kustannus, 103–127.

Vilka, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Vilka, Hanna 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi.

Virtanen, Kalevi 2003. Näkökulmia spiritualiteetin vaalimiseen. Teoksessa Ann-
Mari Holländer ym. (toim.) Koti – kasvun paikka 2. Kirkon
kasvatustoiminnan painopiste vuosiksi 2003-2005. Helsinki:
Kirkkohallitus, kirkon kasvatus ja nuorisotyö, 54–57.

Liite 1: Uutiskirje

Isänpäivän perhemessu, lounas ja Ilopisaroiden konsertti

Mikaelinkirkolla 11.11. klo 11. Lounaan tarjoilevat Ilopisaroiden vanhemmat ja Ilopisaroiden konsertti kruunaa isänpäivän klo 13-13.30. Tervetuloa isät, isoisät ja koko perhe. Kaikille isille jaetaan yllätyslähjä!

Palvelupalli2 eli hyvää arkea Mellunmäkeen -tapahtuma 24.11. klo 10-18

Mikaelin seurakunnan varhaiskasvatus- ja lapsiperhetyö on mukana vanhemmuuden palikoiden ja Mää-lampaan lauluhetken muodossa. Paikkana asukastila Mellari, Korvatunturintie 2. Mukana monia toimijoita: jalkahoitaja, teatteria ja keskustelutilaisuus.

Itsenäisyyspäivän kynttiläpajoihin ilmoittautuminen aukeaa nettisivuillamme

12.11. Kynttiläpajassa voit valaa itse kynttilöitä ja askarrella jouluisissa tunnelmissa. Materiaalimaksu 2,50e. Pajat kokoontuvat to 6.12. klo 12, 13.30 ja 15 Mikaelinkirkolla

Kyselytutkimus avoimen perhekerhon kävijöille

Oletko käynyt seurakunnan avoimessa perhekerhossa? Haluamme kuulla kokemuksiasi ja toiveitasi. Vastaa kyselyyn linkin kautta! Vastauksia käytetään Diakonia-ammattikorkeakoulun sosionomi-opiskelijoiden opinnäytetyössä. Vastaukset ovat nimettömiä ja luottamuksellisia. Linkki: surveymonkey.com/s/perhekerho

1. Roolisi kasvattajana?

- Vanhempi
- Isovanhempi

2. Minkä ikäisen lapsen / ikäisten lasten kanssa käyt avoimessa perhekerhossa?

3. Asuinalueesi?

- Kurkimäki
- Mellunkylä
- Östersundom
- Kivikko
- Vesala

Muu, mikä?

4. Käyntihistoriasi avoimessa perhekerhossa?

- Tullut mukaan tänä syksynä
- Tullut mukaan aiemmin

5. Miten olet saanut tietoa avoimen perhekerhon toiminnasta?

- Kirkko ja kaupunki -lehestä
- Seurakunnan nettisivuilta
- Facebookista
- Avoimen perhekerhon sähköpostilistan kautta
- Seurakunnan työntekijältä
- Seinäilmoituksista
- Tuttavalta / ystävältä

6. Mikä saa sinut tulemaan avoimeen perhekerhoon?

7. Millaista tukea olet saanut avoimesta perhekerhosta (työntekijöiltä / muilta vanhemmilta)

vanhempana
olemiseen?

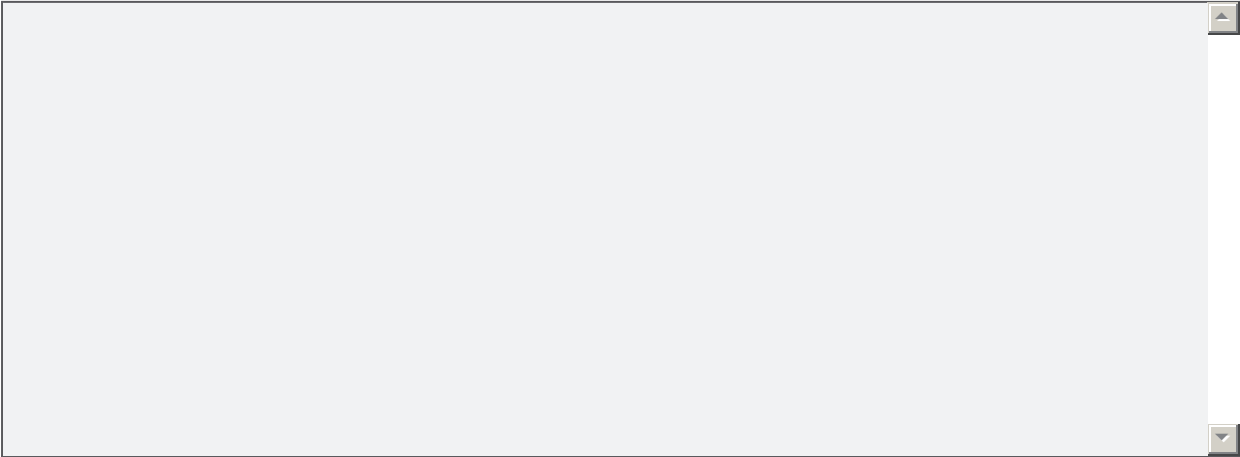
lapsen
tukemiseen /
lapsen
sosiaaliseen
kehitykseen?

kristillisen
perinteen
välittämiseen?

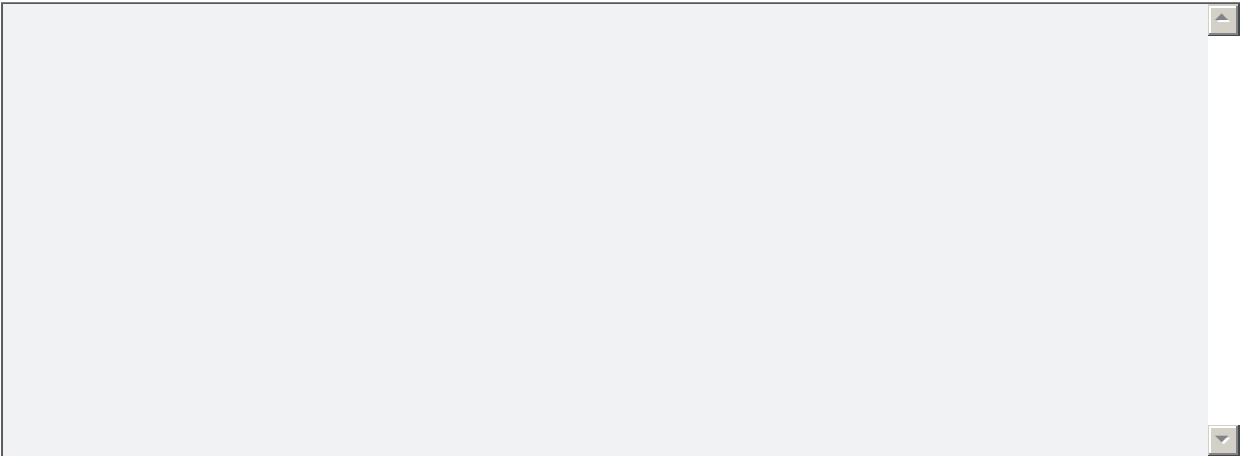
omaan
hengellisyteen?

muuhun, mihin?

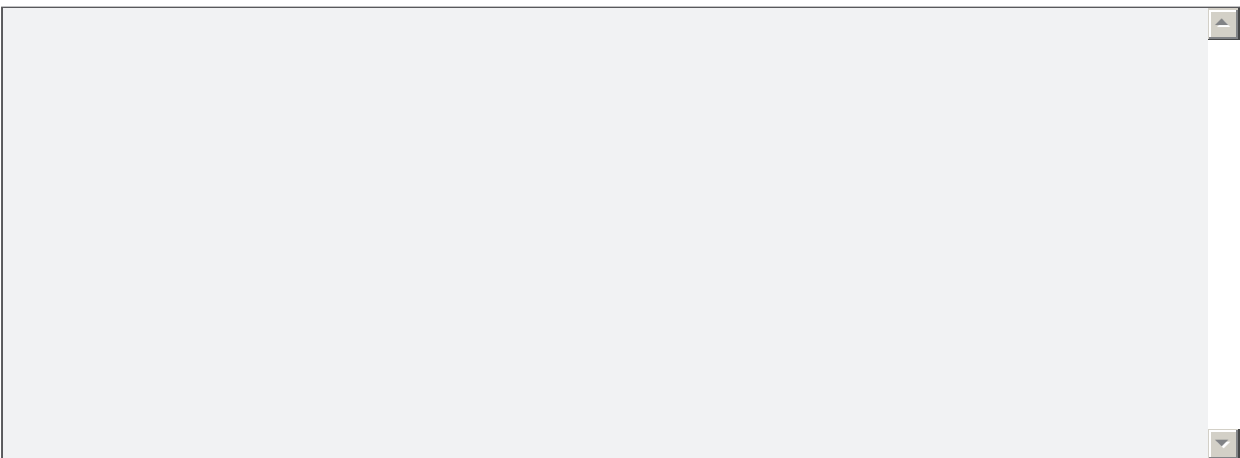
8. Miten avoimen perhekerhon työntekijöiden ja vanhempien välinen kasvatusyhteistyö näkyy perhekerhossa?

A large, empty rectangular text input field with a light gray background and a thin black border. On the right side, there is a vertical scrollbar with a small upward-pointing arrow at the top and a downward-pointing arrow at the bottom.

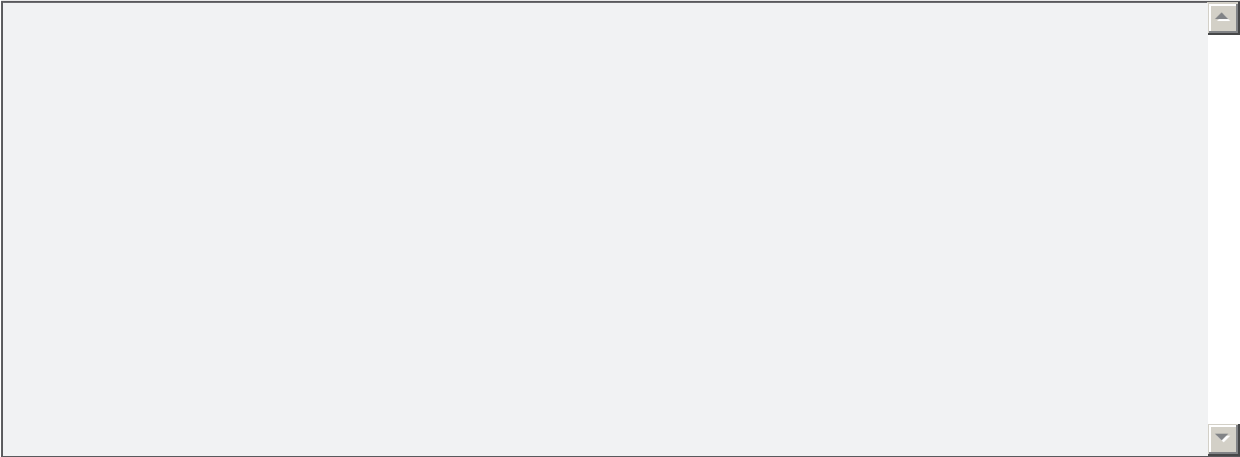
9. Millaisia aiheita toivot avoimessa perhekerhossa käsiteltävän?

A large, empty rectangular text input field with a light gray background and a thin black border. On the right side, there is a vertical scrollbar with a small upward-pointing arrow at the top and a downward-pointing arrow at the bottom.

10. Millaisia kehittämissuhteita sinulla olisi avoimen perhekerhon toiminnan suhteen?

A large, empty rectangular text input field with a light gray background and a thin black border. On the right side, there is a vertical scrollbar with a small upward-pointing arrow at the top and a downward-pointing arrow at the bottom.

11. Jos sinulla olisi mahdollisuus, haluaisitko päästä suunnittelemaan jollain tavalla avoimen perhekerhon toimintaa?

12. Kuinka tyytyväinen olet avoimen perhekerhon toimintaan?

- erittäin tyytyväinen
- melko tyytyväinen
- en osaa sanoa
- melko tyytymätön
- erittäin tyytymätön

13. Mitä muuta haluaisit sanoa?

